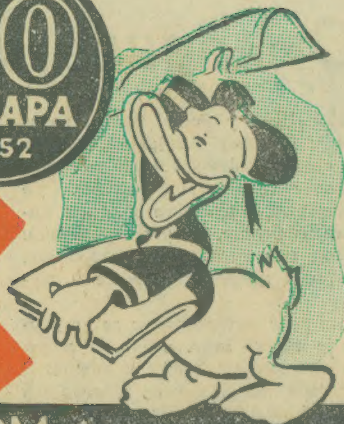
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXVI
Број 683
Субота
30. јануар 1965.

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

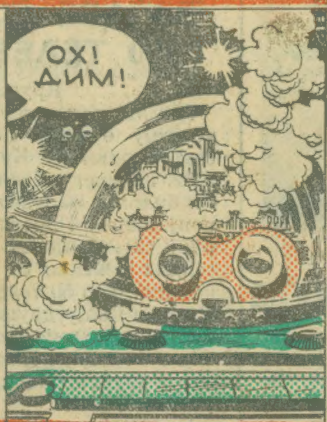

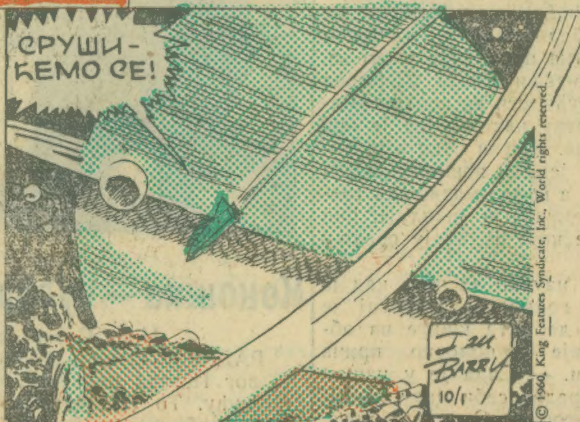

683

Да ли су дивови живели на Земљи

КО ЈЕ СТВАРНО ОБОРИО РИТХОФЕНА

У овом броју:

Становништво Земље половином 1965. године

★★★

Како је постао рагби

Није лако снимати филм

Тежак је пут до астронаута

ЈЕДНО изумрло ПЛЕМЕ

ВИНСТОН И КЛЕМЕНТИНА

Омладина и политика

ОМЛАДИНА у нашој земљи показивала је и раније знатно интересовање за разне политичке проблеме, како унутрашње тако и међународне. То интересовање је пре рата долазило више или спонтано, или под утицајем родитеља или кроз разне омладинске, првенствено напредне кружоке и групице.

После рата интересовање за те проблеме је далеко веће, могло би се рећи да оно постаје опште и почиње у раније доба код омладине, заправо већ у средњој школи, а има примера таквог интересовања и међу основцима, мада у ограниченој мери. Исто тако, ништа мање је и интересовање код ученика у привреди.

Оно је свакако највеће за спољну политику. То се нарочито манифестује на разним предавањима или усменим новинама, када најчешће највећи број посетилаца представљају омладинци. Но они нису само пасивни посматрачи и слушаоци тих предавања. Они су врло често веома активни у постављању питања.

Њихово интересовање је најчешће о догађајима који су у том тренутку најактуелнији. На пример, у време када је почела криза у Конгу, нарочито у време убиства премијера Патриса Лумумбе. Или, касније у време заоштравања кризе и рата у Јужном Вијетнаму. Или, приликом кризе око Кубе, на Кипру или у време убиства америчког председника Џона Кенедија.

Немали број је оних омладинаца који се интересују за борбу афричких и азијских народа против колонијализма, нарочито у време њихове ослободилачке борбе — у Алжиру, Кенији, Малију, Гани, Гвинеји, Тангањики, Индонезији, Лаосу, Камбоџи и другим. Њима нису непозната имена лидера ових земаља — Бен Беле, Џомо Кенијате, Модибо Кеите, Кваме Нкрумаха, Секу Туреа, Њеререа, Сукарна, Сувана Фуме, Сиханука и других.

Нарочито интересовање постоји за Организацију уједињених нација и њено функционисање чему, нема сумње, доприноси што се светској организацији и њеном популарисању посвећује знатна пажња у самим школама кроз наставу.

Питања која омладинци постављају или њихово учешће у дискусији (ни то није редак случај) указују да они веома добро познају проблеме за које се интересују, да их прате. Многа њихова питања често изненађују предавача зрелошћу и логиком.

Поред политичких проблема, омладинци показују знатно интересовање и за обичаје појединих народа и зато с великом пажњом прате у штампи, на телевизији или на предавањима излагања о томе. Свакако да их најмање интересује унутрашња проблематика страних земаља, што је и разумљиво с обзиром на њихов узраст, као и због саме чињенице да њихово интересовање подстрекава штампа, а у нашој штампи најмање има таквих написа.

Што се тиче унутрашње политике и проблема, интересовање о томе је знатно мање, бар код омладинаца закључно средњошколског узраста. Оно се углавном креће око њихових омладинских и школских проблема.

В. Јакшић

ДРУГИ ДЕЧАЦИ ЧИТАЈУ РОМАНЕ КАРЛА МАЈА, А ОН ЧЕЗНЕ ЗА КЊИГАМА О ХЕМИЈИ: СКОТ ШЕРМАН.

УМЕСТО ПРИЧА ЗА ДЕЦУ — ОН ЧИТА ХЕМИЈУ

СЕДМОГОДИШЊИ Скот Џонатан Шерман чита књиге из области хемије као што друга деца читају стрипове или узбудљиве приче о каубојима и Индијанцима.

Необична склоност и надареност Скота Шермана откривена је тек пре неколико месеци када је он искористио једну посету дечјем лекару да се код њега подробније обавести о киселинама и базама.

„Када је почео да поставља питања, он уопште више није могао да престане — прича дечји лекар доктор Дејвид Вајнштајн. — Његова жеђ за сазнањем је неугасива".

У почетку доктор Вајнштајн је поверовао да пред собом има не тако редак случај детета које је рано научило да чита, а уз то има изузетно добро памћење. Али, убрзо је открио да дечак сам ствара логичне закључке који се односе на разне хемијске процесе и проблеме. „Осетио сам да више нисам дорастао ситуацији — отворено признаје доктор Вајнштајн — па сам позвао у помоћ доктора Леа Шуберта, професора на Хемијском факултету Америчког универзитета.

„Дечак је прави геније — тврди доктор Шуберт код кога Скот Шерман одлази сваке седмице на вишечасовни „стручни разговор". — Ја уопште не сумњам да је он изузетак какав се појављује највише једном међу 100.000 деце. Његов коефицијент интелигенције ја оцењујем са 200. Код просечног човека тај коефицијент износи 100. Повремено му дозвољавам да ради у мојој лабораторији, али и за то време углавном разговарамо. Он ми поставља питања, а ја му одговарам."

Доктор Шуберт стално позајмљује малишану књиге из области хемије. „Он без муке савладава материју која је иначе намењена студентима хемије на првим семестрима" — каже професор за свог необичног ученика.

Скот Шерман иде у други разред основне школе и доктор Шуберт с правом претпоставља да је њему у школи досадно и да он од ње не може имати неку корист. Али према професоровом мишљењу било би такође погрешно ако би се дечаку дозволило да прати редовну наставу из хемије на универзитету. Најбоље решење би било када би малишан могао да има приватног учитеља.

Али родитељи Скота Шермана нису у могућности да дечаку омогуће приватну наставу јер је она веома скупа. Његов отац има пиљарницу у једном вашингтонском предграђу, а поред малишана треба да издржава и школује још две кћерке које похађају средњу школу.

„Скот је научио да чита кад је имао три године, а у петој је већ почео да чита књиге из области хемије — поносно прича његов отац. — Сада је у нашем подруму уредио себи малу хемијску лабораторију. Он чита много, највише о хемији, али понекад прочита и неки узбудљиви дечји роман — „Робина Худа", на пример."

А шта каже Скот Шерман? „Кад порастем бићу хемичар" — изјављује он кратко.

АЛЕРГИЈА НА ХРАНУ

АЛЕРГИЈА на храну све чешћа је појава у цивилизованом свету, што свакако долази отуда што се храни додаје све више хемикалија, не само конзервама и индустријским продуктима, већ и свакидашњем хлебу — бар у САД.

Професор Орвал Р. Витерс са универзитета у Канзасу вршио је анализу америчког хлеба и у њему пронашао разна средства за уништавање биљних штеточина и других хемикалија којима се пшеница запрашује на њиви; неколико супстанци за бељење брашна; затим гвожђе, калцијум и више врста витамина који се додају ради повећања хранљивости брашна; најзад и низ материја које се умешају у хлебно тесто. Укупно је набројано 16 разних хемикалија које се сваким залогајем уносе у организам. „Није онда чудо — каже професор Витерс — што оволика „прехрањеност" не годи увек организму".

АПАРАТ ЗАМЕЊУЈЕ ОЧИ

ЏОН ЛИНВИН, професор Стенфордског универзитета у Калифорнији, изумео је апарат помоћу кога ће и слепи моћи да читају обичне штампане текстове. Апарат професора Линвила, чија је дванаестогодишња кћерка такође слепа, функционише на слећи начин: растераст сноп сићушних фото-ћелија полако се руком води изнад редова једног обичног штампаног текста. Том приликом фото-ћелије изазивају пиезоелектричне вибрације испод врхова читачевих прстију и он има утисак да руком додирује рељефна слова.

ДА НЕ БИ ГРЕШИЛИ

У Јапану 27 одсто саобраћајних несрећа догађа се због тога што возачи камиона не знају тачно да оцене брзину вожње у кривинама. Да у томе више не би грешили, одсад ће их опомињати црвени сигнал постављен код управљача. Осим тога, на возилима је постављена скала која показује са колике раздаљине је дозвољено претицање аутомобила који се креће напред. Предвиђени размак износи 30 метара.

Кокошка — чуваркућа

Нови Пазар, јануара

РАДНИК Бошко Вукићевић из Новог Пазара има необичног чуваркућу. То је кокошка Живана. Ова необична кока веома је ревностан чувар куће и свако непознато лице, које покуша да уђе у двориште, напада, скаче на њега, кљује га и покушава да од врати од приласка кући. Занимљиво је свакако и то да Живана прима храну само од свога власника Бошка.

В. Б.

Из албума фото-репортера

У ПОДНОЖЈУ ФРУШКЕ ГОРЕ, НА САМОМ ДУНАВУ, НАЛАЗИ СЕ СЛИКОВИТО МЕСТО ИЛОК. ДИВНИ ПЕЈЗАЖИ И ОСТАЦИ ПРОШЛОСТИ УВЕК ПРИВЛАЧЕ ТУРИСТЕ И ДРУГЕ ПОСЕТИОЦЕ. У ОКОЛИНИ ГРАДА НАЛАЗЕ СЕ ПОЗНАТИ ПЛАНТАЖНИ ВИНОГРАДИ. ПРИЧА СЕ ДА ЈЕ ОВАЈ ГРАД, КОЈИ ЈЕ У РИМСКО ВРЕМЕ БИО ЈАКО УТВРЂЕЊЕ, НАРОЧИТО НАПРЕДОВАО ОД 12. ДО 16. ВЕКА, КАДА ЈЕ У ЊЕМУ ЖИВЕЛО 10.000 СТАНОВНИКА. ПОСЛЕ БИТКЕ НА МОХАЧУ 1526. ГОД. И ИЛОК ЈЕ ПАО ПОД ТУРСКУ ВЛАСТ.

НА БРЕЖУЉЦИМА ОКО ГРАДА И САД СЕ НАЛАЗЕ ЗИДИНЕ И КУЛЕ ИЗ СРЕДЊЕГ ВЕКА.

Бронзана пећ израђена пре 500 година

Брчко, јануара

ПОРОДИЦА Берберовића у Брчком набављала је за своју кућу поред осталих и такве ствари, које су представљале реткост.

Пре скоро стотину година један Берберовић купио је пећ, која је и у то време представљала реткост. То је бронзана пећ са грбом старих босанских владара из времена пре пропасти Босне 1463. године.

Ова пећ прелазила је с колена на колено. Сви су је употребљавали за ложење. Пећ се данас налази у радњи Џафера Берберовића, кројача у Брчком. Како он каже, ова пећ никад до данас није оправљана. Једино су јој мењани чункови. Пећ је и данас добро очувана.

J. Ш.

★

ЗА ДВЕ ГОДИНЕ 1.000 ТЕЛЕВИЗОРА

Крушевац, јануара

ПРЕМА подацима изнетим у извештају о раду Социјалистичког савеза општине Крушевац крајем 1962. године, у селима ове општине било је око 200 телевизијских пријемника. Почетком ове године број телевизијских пријемника по селима повећао се на преко 1.200 комада. Око 50 телевизијских пријемника имају друштвено-политичке организације по селима. Највише телевизијских пријемника имају клубови Социјалистичког савеза по селима.

Према анкети коју је спровео Општински одбор Социјалистичког савеза сваког дана око 10.000 људи гледа телевизијски програм. Занимљиво је да се број телевизијских пријемника нарочито повећао у забаченијим селима, где је тек последњих месеци уведена електрична струја.

М. М.

Која је ово река

Дајемо вам цртеж који представља ток једне наше познате реке. Да ли можете да се сетите, према овом цртежу, о којој је нашој реци овде реч?

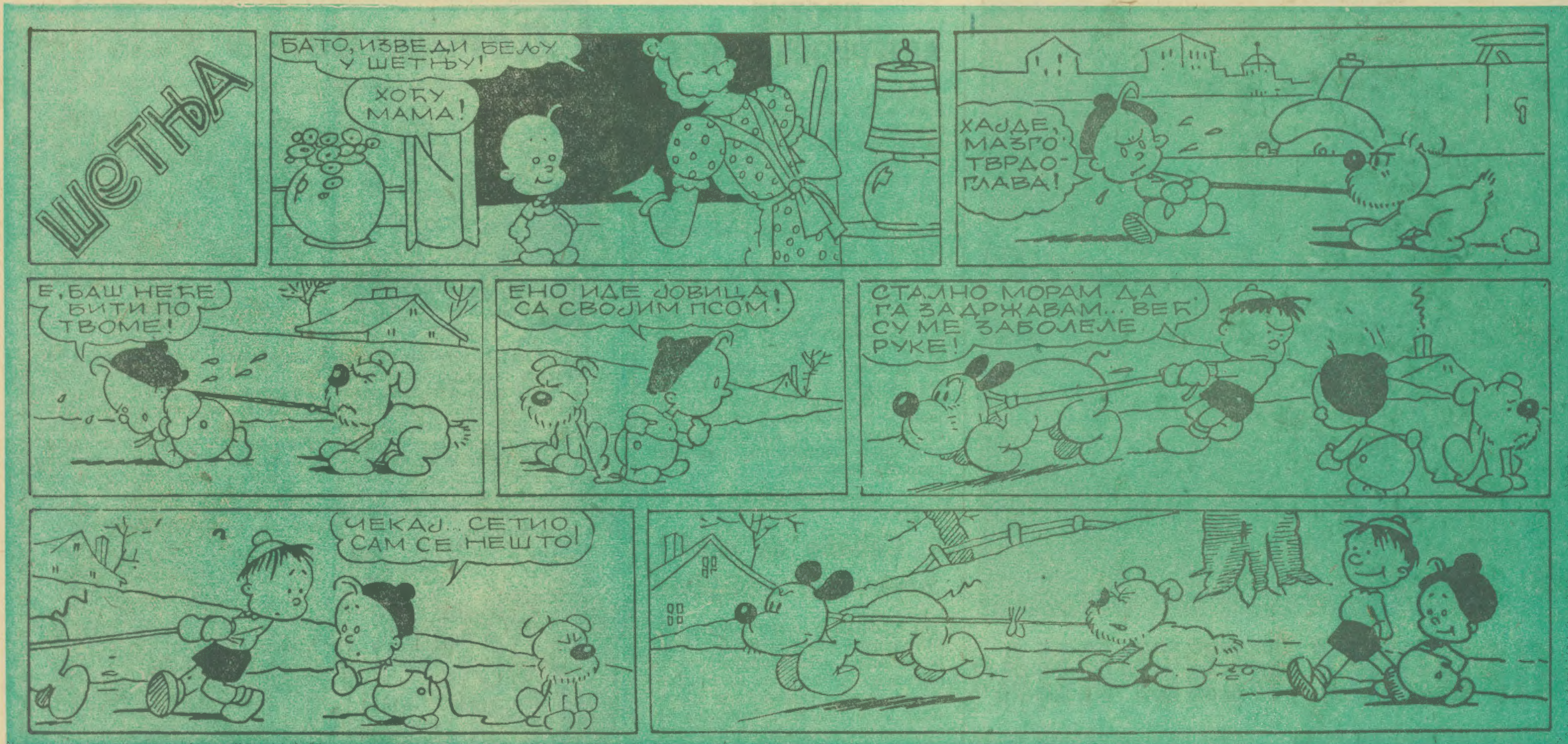
Ако то нисте у стању, пошто још једном добро размислите, одговор вам дајемо на крају.

(Цртеж представља ток реке Мораче у Црној Гори).

Операција вадичепом

ПОМОЋУ минијатурног вадичепа лекари болнице у Атланти, у САД, извукли су седмогодишњем Бријусу Горниту једну куглу — играчку из плућа. Они су најпре покушали да куглу извуку помоћу малих клешта, али је њима нису могли подухватити. Ни магнет није могао бити употребљен јер је лоптица била од пластичне масе. Најзад је на један инструмент, нарочито начињен за ову прилику, био монтиран мали вадичеп којим је омотач лопте пробушен и она затим без тешкоћа извађена.

Како је постао рагби

РАГБИ је игра у којој свака страна има по 15 играча: 8 нападача, 2 помагача, 4 бранича и по једног вратара-бранича.

Играчи се могу служити ногама и рукама, било да се лопта удара, баца или носи. Дозвољено је хватање противника рукама, и то за све делове тела, и на тај начин настоји се да се противнички играч спречи у нападу.

Резултат зависи од броја постигнутих бодова покушајима, головима или дрол-головима.

Игралиште је слично фудбалском, само је нешто уже. Најбоље је кад је покривено травом. Терен је подељен средњом линијом на две половине, а свака половина опет је подељена на два дела. Игра се лоптом јајастог облика и то због тога да би лопта била што згоднија за ношење.

Као код фудбала, на свакој страни, налазе се голови, који се, међутим, знатно разликују од голова у фудбалској игри. Код рагбија врата су широка само 5,64 м., а висока 3,50 м То значи да су ужа, али знатно виша од фудбалских.

Играчи рагбија морају бити обезбеђени од оштрих напада противника и због тога носе ватирана одела, заштитнике на глави, специјалне чарапе, ципеле и дресове.

*

Колеџ у Рагбију био је почетком прошлог столећа један од најпознатијих у Енглеској. Нарочито је био чувен због изванредних способности својих ученика.

Најомиљенија забава дечака био је фудбал. Они су све своје слободно време посвећивали овој игри. Узбудљиве и оштре фудбалске утакмице одржавале су се скоро свакодневно.

Необичан догађај

Приликом једног интересантног сусрета између два школска тима, догодило се нешто необично. Вилијам Веб Елис, снажан и темпераментан члан једне екипе, учинио је прекршај о коме се много говорило. Он није имао среће да постигне гол и нервирало га је што његова екипа нема успеха, иако стално игра пред противничким голом. У једном моменту он се заборавио, притрчао лопти, ухватио је рукама, ставио је под мишку и потрчао колико год је могао ка голу. Остали играчи су стали запрепашћени, јер нису навикли на овакав начин игре. Елис је, међутим, трчао даље и када се нашао у непосредној близини гола, застао је, пустио лопту на земљу и, када је одскочила, он ју је снажним шутом протерао кроз гол. Вратар је забезекнуто посматрао шта се догађа.

На игралишту се подигла граја. Чланови екипе који су на овакав начин примили гол, бучно су протестовали. Настала је мучна ситуација. Вођа тима који је постигао неправилан гол био је принуђен да се извини капитену противничке екипе. Наравно, гол постигнут на тако необичан начин није био признат. Игра је настављена али без учешћа недисциплинованог играча.

Још истог дана студент Елис је кажњен најстрожим укором због свог неспортског понашања.

Све би се завршило на томе да овај случај није имао необичне последице.

Како је постао рагби

Многи играчи незадовољни правилима фудбалске игре, која су у то време спутавала активност појединаца, почели су да размишљају о томе, како би се на основу необичног испада њиховог друга Елиса могло приступити проширењу правила. Они су желели већу слободу кретања, много више живости и акција него што су тада строга фудбалска правила предвиђала.

Учињени су покушаји с неколико игара у којима је ношење и бацање лопте рукама било допуштено. Нова игра одушевила је дечаке и они су је стално усавршавали. Број присталица све више је растао. Ускоро се развила нова игра, која је по месту у коме је поникла добила и своје име — рагби.

Најзанимљивије од свега је да је Елису, који је против своје воље постао творац нове игре, узидана у школи у Рагбију спомен-плоча са овим натписом:

„Ова плоча овековечује дело Вилијама Веба Елиса, који је, не поштујући правила фудбалског спорта, како се он у своје време играо, рукама ухватио лопту у лету и на тај начин први указао на карактеристичне особине рагбија. — А. Д. 1823“.

Ето, на такав начин развио се рагби, игра која је данас у Енглеској веома развијена, а у Америци најпопуларнија спортска игра.

Рагби је брзо освојио Енглеску и још неколико европских држава, највише Француску и Белгију. У Америку је пренесен још 1860. године и тамо је стекао невероватну популарност.

Рагби се игра и код нас. До скора то је био рагби са 13 играча, али од прошле године уведен је онај исти који се игра у Енглеској са 15 играча. За њега постоји велико интересовање међу средњошколском и студентском омладином. Прошле године титулу првака државе освојила је „Нада“ из Сплита испред „Бродарца“ из Београда и „Младости“ из Загреба. Одржава се и такмичење у купу. И у овом такмичењу „Нада“ из Сплита је прошле године освојила прво место, победивши у финалном мечу „Бродарца“.

Као све спортске игре, и рагби су Американци прилагодили своме темпераменту. Они су га једноставно „американизирали“. Није учињена нека нарочита промена у правилима, али је начин игре сасвим друкчији него у постојбини рагбија Енглеској.

Главни принцип америчког рагбија састоји се у томе што се не игра само ради освајања лопте, већ се настоји, и то је главни циљ, да се победи човек. Лопта је само средство да се постигне овај циљ. Такво тумачење игре допринело је да је амерички рагби постао индивидуалан спорт, наиме борба човека против човека, што много подсећа на бокс.

Ако један играч рагбија успе да се ослободи неколицине нестрпљивих противника, постоји опасност да ће га увек неко из противничког табора стићи и победити! А победа над човеком обично се завршава тиме што повређеног играча односе у болницу!

Као и све остале спортске гране, рагби се највише игра на универзитетима и у војсци. Мечеви између Станфордског и Харвардског универзитета чувени су и најпопуларнији. Овим утакмицама присуствује највише гледалаца.

Француски новинар Гастон Бенак присуствовао је пре рата једном тренингу екипе Харвардског универзитета. Тренинзи рагби играча су иначе тајни. На овим тренинзима вежбају се специјалне комбинације и тактика тима. Онај ко би био упућен у ову велику тајну, могао би да заради лепу суму новца, ако би противничкој екипи саопштио шта се догађа на тренингу друге екипе.

Справе за мучење

Ево како Гастон Бенар описује тренинг екипе Харвардског универзитета. „На улазу у терен поређане су разне справе, каже он и наставља:

— Овај џак напуњен песком — објашњава ми вођа екипе — служи за тренинг скокова. Као што видите, џак виси далеко од земље, више од једног метра. Испред џака обележи се црта и одређени играч залети се десетак метара, баца се у ваздух и испруженим рукама мора тако снажно ухватити џак да се с њиме сруши на земљу. То је врло напорна вежба, али доноси много користи.

Мало даље стајала је једна лутка направљена од чврсте гуме. Изгледа као играч рагбија.

— Добар играч рагбија мора да савлада ову лутку у року од пола секунде — каже ми вођа екипе. — Вежбе су напорне и тренинг почиње с пролећа.

— Зар тако рано? — изненадио сам се. — Па утакмице почињу тек почетком октобра!

Мој пријатељ се насмејао.

— Код нас се рагби игра само два месеца годишње, али се тренира пет месеци: марта, априла, маја, августа и септембра. Преостало време до почетка такмичења искоришћује се за стварање најповољнијих комбинација и израђује се тактика игре. Главно је припремити играче да у датом тренутку даду све од себе. Врло често се дешава да играчи, који тренирају најмарљивије пет месеци, играју у сезони свега 20 до 30 минута.

Мој пријатељ је овога пута био врло говорљив. Наставио је:

— Нисте се запитали чему служе ове старе гуме од точкова аутомобила? И то служи за тренинг играча. Гуме се распореде једна поред друге у кривудавој линији и служе да би се играчи научили да трче са раширеним ногама. У почетку је ова вежба тешка, али се играчи на све привикну. Додао је затим:

— Идеалан играч рагбија мора да буде изврстан атлетичар, веома брз, спретан, лукав, развијен као какав рвач; затим солидан и стрпљив, а изнад свега борбен. Он не сме ничега да се плаши. Онај ко нема срца, ко је плашљив, мора да уступи место другоме.

То је у ствари најгрубља школа мушке снаге.

ДИРИГОВАЊЕ ОБРВАМА

Познати амерички диригент Дин Диксон повредио је за време једне пробе десну руку и раме. Ипак, он је извео са својим оркестром цео Бетовенов Трећи концерт диригујући обрвама и очима. После завршетка концерта музичари су изјавили да су тачно разумели сваку гримасу свог диригента.

РЕКОРД ДЕЧЈЕГ БАЛОНА

Деветогодишња Италијанка Марина Гранда из Милана пустила је дечји балон, напуњен неким лаким гасом, привезавши за њега своју адресу. Недавно је мала Италијанка добила писмо на пољском језику из једног села у близини Варшаве. Балон који је Марина пустила прелетео је преко 1.200 километара.

ЗА ЉУБИТЕЉЕ ТРПЕЗЕ

У Сједињеним Америчким Државама пуштени су у продају појасеви за које је причвршћено двадесетак звончића. Када сопственик таквог појаса поједе више но обично, појас се затегне а звончићи почињу да опомињу гурмане да је време да ограниче апетит.

»ПРОЈЕКТ ВЕВЕРИЦА«

ГДЕ СТЕ последњи пут видели живу дивљу веверицу? Можете ли назначити неко место близу ваше куће где се могу наћи веверице и можете ли рећи којој врсти припадају?

Чланови омладинске службе за очување дивљег живља Велике Британије су доказали да могу да прикупе довољно података за израду мапе на којој ће се видети распрострањеност две врсте веверица широм Британије.

„Пројект веверица“ почео је да дејствује новембра 1963. године, када су деца читала о овом плану у месечном часопису Омладинске службе за очување дивљег живља. У њему су објављене фотографије, цртежи и описи две врсте веверица поред нарочитих формулара за попуњавање кад се примете ове животиње.

Служба је примила преко 8.000 извештаја и израђена је једна мапа за приказивање резултата. Можда изгледа чудно да је позив за прикупљање чињеница о распрострањености веверица изазвао тако велико интересовање. Објашњење открива једну тужну причу.

Мада је породица веверица велика и нашироко распрострањена, само је једна врста пореклом из Британије. То је врста риђе веверице са кићанкама на ушима и густим репом, које лети постају крем беле боје и чије је пребивалиште четинарска шума. У Британији је живео велики број риђих веверица, али у току последњих шездесет година оне су нестале из многих делова земље.

Болест је збрисала веверице између 1900. године и, отприлике у исто доба, једна страна веверица је почела да насељава многе шуме у којима су се још задржале домородачке веверице.

Инвазор — сива веверица из Северне Америке — био је пренет у Британију крајем XIX и почетком XX века, пре но што су људи схватили да треба да буду опрезни кад се ради о таквим „сеобама“. Она се ширила и множила и постала је шумска штеточина која изобличава и уништава младо дрвеће широког лишћа љуштењем коре са стабала и грана. Кад би сива веверица створила своје колоније, риђе веверице би скоро редовно нестајале у року од 15 година.

Повремено, почев од 1920. године, врши се преглед све ширег подручја на којем живе сиве веверице. Њих има у Енглеској, Велсу, Шкотској и Ирској; и мада су улагани велики напори да се ставе под контралу, оне се и даље шире. На срећу, оне више воле да се настане у шумама са листопадним дрвећем или са мешаним врстама него у чисто четинарским шумама, а у Британији су у последњим годинама многе хиљаде јутара земље засађене четинарима, чиме је повећан терен риђе веверице. Било би жалосно ако би изумрла британска риђа веверица, јер она не живи ни на једном другом месту на свету. Можда ће „пројект веверица“ доказати да је она успела да се одржи.

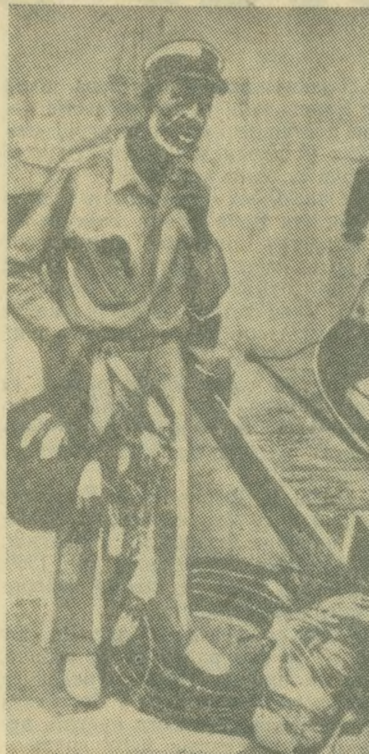
ПРОТИВ АРТЕРИОСКЛЕРОЗЕ

Материја позната свакој домаћици можда ће ускоро бити медицински употребљена као предохрана од артериосклерозе. Опити са пектином, који се у домаћинству користи за справљање воћних желеа, показали су да ова киселина добијена из незрелих јабука спречава таложење масти у зидовима крвних судова.

Опите је изводила група лекара на универзитету у Њу Џерсију, у Америци, под руководством доктора Ханса Фишера. Као опитне животиње послужиле су им кокоши код којих су специјалним режимом исхране изазване промене сличне закречавању крвних судова код људи. Када је кокошима заједно с храном даван пектин, оне су избацивале из организма три пута више масноћа но нормално храњене животиње.

Сећаће се свог »сунчаног острва«

НА СЛИЦИ је „стари“ морски вук 52-годишњи Вилијам Ф. Хас, који је децембра месеца прошле године пошао из Флориде на путовање по морима сам на свом једрењаку. Међутим, на пучини код Кубе доживео је бродолом и некако успео да се дочепа пустог острва Мира Пор Вос на коме је живео 30 дана слично Робинзону Крусоу. Пронашла га је здравог и живог, мада исцрпљеног једна британска фрегата и искрцала на месту поласка — Флориди.

Догодило се у...

...Тексасу. У тексашком граду Хасинту један саобраћајац је уочи самих новогодишњих празника ухапсио Деда-Мраза, због тога што је своја кола претоварио преко дозвољене мере — поклонима. Старији су се побунили, деца ударила у плач и председник општине био је принуђен да нареди да Деда-Мраза пусте из затвора.

...Ајдахоу. Шеф полиције Роберт Полок издао је наредбу према којој се сви, и мушки и женски припадници полицијских снага, морају измерити пре и после сваког празника и сваке недеље. На овај начин он жели да спречи своје особље да се за време празника преједе.

...Бирмингему. У историји енглеских универзитета први пут је забележен случај да је један прави четвороноги магарац постао члан једног студентског удружења јер другачије није могао да учествује у позоришном комаду који изводи студентска позоришна група. Џон Расел, режисер комада у коме постоји и једна магарећа улога, плаћа чланарину уместо новог члана.

...Финској. Амос Андерсон морао је да проведе једну ноћ у притвору јер је његова изјава о аутомобилској незгоди коју је пријавио звучала више него невероватно. Он је, наиме, изјавио како је за време непогоде праћене јаким градом налетео на једног слона који му је сео на килер. Тек сутрадан Андерсон је ослобођен, и то када је чувар слона, побеглог из циркуса, потврдио да је животиња тако дресирана да одмах седне ако је ко удари по задњим ногама.

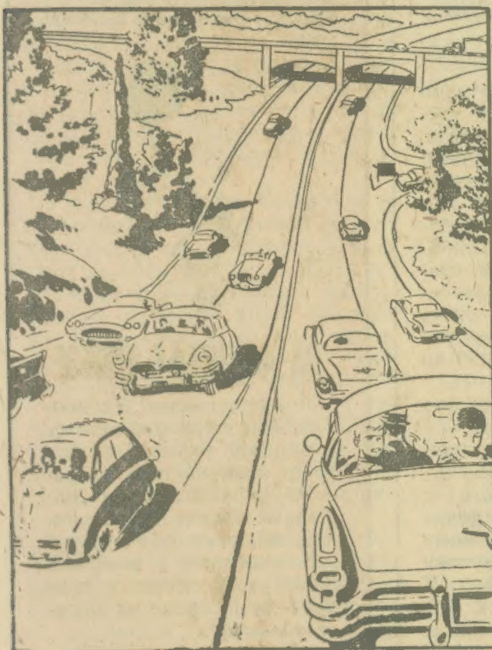

...САД. На тржиште је изнета нова врста браве која се аутоматски отвори када се на бројчанику, сличном бројчанику на телефонским апаратима, окрене одређен број познат само власнику стана. Због тога је неопходно потребно добро запамтити број помоћу кога се брава отвара.

...Чикагу. У подземној железници два човека посвађала су се толико жестоко да је полиција морала да се умеша и обојицу одведе у затвор. Разлог свађе: обојица су били лопови и, игром случаја, истовремено су покушали да покраду један другог.

ИЗ ПОВЕСТИ АУТОМОБИЛА

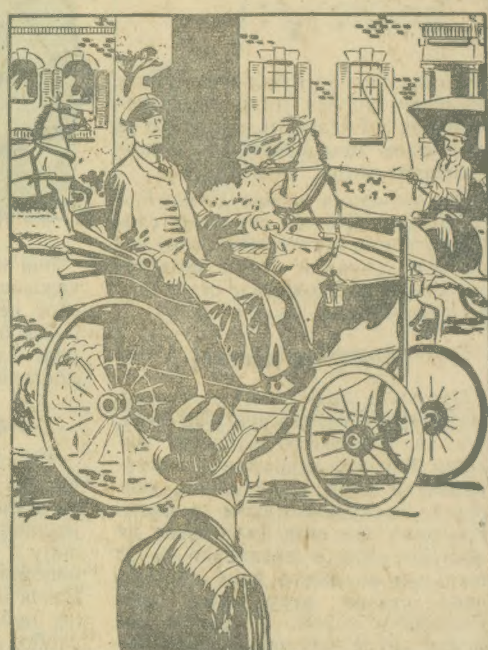
АУТОМОБИЛ ДАНАС. Данашњи аутомобил, једно од чуда технике, спада међу најефикаснија средства за транспорт. Милиони моторних возила широм света помажу човеку на безброј начина. Та возила превозе самог човека, затим превозе намирнице, преносе болесне, превозе ватрогасце... и све то веома брзо и економично.

ПРЕ АУТОМОБИЛА. Пре 1890. године, поред железнице, човеково једино копнено превозно средство била је животиња. Коњ, иако веома добра и вредна животиња није могао много да повуче а ни брзо да иде. Чак и шестопрежне кочије могле су на дан да превезу свега неколико тона на удаљеност од око 35 километара.

ПИОНИРИ. Први „аутомобил“ за који се зна било је гломазно и незграпно парно возило Француза Куњоа из 1769. године. То возило се користило за превоз артиљерије. Много парних возила је од онда било направљено и у Европи и САД. Али 1885. године Немац Карл Бенц направио је прво успешно возило на бензински погон.

ЂУРЕА. А онда су браћа Ђуреа у Америци направила боље возило 1893. године. Убрзо су и други почели да се баве конструкцијом аутомобила, покушавајући да усаврше возило браће Ђуреа. Иако је било мало возила, неколико држава у САД донеле су закон према којем је кретање аутомобила било ограничено јер је плашило коње

ЗА ПОСЛЕДЊИХ 25 ГОДИНА СТАНОВНИШТВО ЗЕМЉЕ СЕ ПОВЕЋАЛО ЗА ЈЕДНУ МИЛИЈАРДУ И 100 МИЛИОНА ЛИЦА, А САМО ЗА ПОСЛЕДЊИХ 5 ГОДИНА ЗА 309 МИЛИОНА! ПО БРОЈУ СТАНОВНИКА ЈУГОСЛАВИЈА ЈЕ НА 27. МЕСТУ У СВЕТУ — ИЗА КАНАДЕ, А ИСПРЕД РУМУНИЈЕ.

СТАНОВНИШТВО

половином 1965. године

ДЕМОГРАФИ су проценили да је 1650. године на нашој планети живело око 545 милиона људи. Године 1750. тај број се попео на 728 милиона, а 1850. године достигао је једну милијарду и 171 милион. За једно столеће број људи на Земљи се више него удвостручио, јер је 1950. године на нашој планети живело две милијарде и 406 милиона лица! Од тада настаје невероватно велики прираштај становништва, нарочито у недовољно развијеним земљама, па се очекује да ће половином ове године Земља имати три милијарде и 343 милиона становника — 65 милиона више него половином 1964. године!

Кина и Индија имају милијарду и 265 милиона становника!

Пре пет година читали смо да је Кина имала 710 милиона становника (рачунајући ту и становништво Тајвана). Међутим, како се годишњи прираштај становништва у најбројнијој земљи света креће између 12 и 15 милиона, проф. К. Витхауер, један од највећих демографских стручњака, процењује да ће Кина половином ове године имати око 780 милиона становника — 37 милиона више од Европе (без СССР) и Африке заједно! У поређењу са нашом земљом Кина има тачно 40 пута више становника!

И становништво Индије се нагло повећава. Половином 1961. године Индија је имала 440 милиона својих грађана. Како се годишњи прираштај становништва у овој јужноазијској земљи креће између 8 и 11 милиона, сматра се да ће Индија половином 1965. године имати 485 милиона становника — 32 милиона више него половином 1962. године! У поређењу са Југославијом Индија има скоро 25 пута више становништва!

Само ове две земље, Кина и Индија, имају сада више становника него цела наша планета пре једног века! Просечна густина насељености у овим државама износи 81 у првој а 148 становника на кв. км у другој. То није много у поређењу са неким другим густо насељеним територијама (Јужна Кореја 291, Белгија 301, Холандија 341, Маурицијус 370 становника на кв. км). Али треба имати у виду да су велики простори и Кине и Индије слабо насељени (планински предели обе земље, а нарочито три велике пустиње Кине: Амашањ, Џунгарија и Такла-Макан и индијска пустиња Тару). Због тога је у плодним пределима на истоку Кине густина насељености до 1200 становника на кв. км! Само у делти Јангцекјанга и њеној ужој околини, на површини која је мања од територије СР Србије живи преко 50 милиона људи! Сличну насељеност имају и неки крајеви Индије, пре свега долина Ганга, где се местимично сусреће до 1200 људи на кв. км.

Ако се прираштај становништва Кине и Индије настави садашњим темпом, може се очекивати да ће већ кроз 10 година прва имати око 950 милиона, а друга око 610 милиона становника!

Становништво појединих континената

Совјетски Савез је по броју становника трећа земља на свету. Годишњи прираштај у њему износи 4,3 милиона, па ће он половином ове године имати 232 милиона становника, док их је у 1940. години било 192 милиона. Пошто Совјетски Савез обухвата велике делове Европе и Азије, даћемо бројке о становништву ових континената без Совјетског Савеза. У том случају Европа ће половином ове године имати 443 милиона становника, а Азија милијарду и 888 милиона.

Занимљиво је да северна и западна Европа, појединачно, имају становника колико и јужна Европа — по 149 милиона; у истим деловима нашег континента прошле године живело је по 148 милиона становника, док је у 1963. години у северној и западној Европи било по 146, а у јужној 147 милиона становника. Из овога је очигледно да се број становника нешто брже повећава на северу и западу Европе, него у њеним јужним крајевима. Средња Европа ће половином ове године имати 145 милиона становника — 2 милиона више него прошле године.

Од милијарду и 888 милиона азијског становништва највећи део је концентрисан на Далеком истоку — 923 милиона, потом у јужној Азији — 626 милиона, југоисточној Азији 249 милиона и у југозападној Азији 90 милиона становника. Највећу просечну густину насељености има Јужна Азија — 118, а најмању југозападна Азија — 14 становника на кв. км. Иначе рекорд насељености носи португалски посед Макао у источној Азији; ту на површини од свега 16 кв. км живи 225 хиљада људи, што чини густину од 12.500 становника на кв. км! То је скоро три пута већа густина него у Западном Берлину, који је са 4.567 становника на кв. км на другом месту!

Од 306 милиона становника Африке, половином ове године северна Африка ће имати 98, а тропска и јужна Африка 208 милиона становника. Становништво „Црног континента“ повећало се само за четврт века за 130 милиона људи!

Половином ове године у Америци ће бити 457 милиона становника: 215 у Северној, 77 у Средњој и 165 у Јужној. Уобичајено је да се Средња и Јужна Америка називају заједничким именом Латинска Америка. Тај део света имао је пре 25 година само 131 милион становника, а половином ове године биће их већ 242 милиона или 111 милиона више!

Најмањи континент света, Аустралија (са Океанијом), постепено повећава број свог становништва. Пре четврт века у том делу света живело је 11,3 милиона, а половином ове године биће већ 17 милиона становника, дакле 2,5 милиона мање него у Југославији у исто време!

Промене у броју становника за последњих 25 година виде се из ових података:

Становника у милионима

	1940. год.	1965. год.	Разлика
Европа (без СССР)	381	443	62
Совјетски Савез	192	232	40
Азија	1212	1888	676
Африка	176	306	130
Америка	277	457	180
Аустралија (са Океанијом)	11,3	17,2	5,9

Највеће државе

Половином 1965. године на Земљи ће бити 25 држава са становништвом већим од 20 милиона. То су следеће државе (број становника дат је у милионима): Кина 780; Индија 485; СССР 232; САД 195,7; Индонезија 105; Пакистан 102,8; Јапан 97; Бразил 83 Нигерија 57,5; Западна Немачка 57; Велика Британија 54,7; Италија 51,2; Француска 48,8, Мексико 41; Филипини 32; Турска 31,8; Тајланд 31,7; Пољска 31,5; Шпанија 31,5; УАР 29,5; Јужна Кореја 28,5; Бурма 24,5; Иран 23; Аргентина 22,4 и Етиопија 22. Половином ове године свих 25 набројаних држава имаће укупно две милијарде и 699 милиона становника, што представља 80,7 одсто човечанства.

Иза поменутих земаља следе: Канада са 19.8, Југославија 19.5 и Румунија са 19.2 милиона становника.

Земље о којима се највише говори и пише у штампи половином ове године имаће следећи број становника —у милионима: Конго (Леополдвил) 15.9, Јужни Вијетнам 16.5, Северни Вијетнам 19, Лаос 2.6, Камбоџа 6.2, Малезија 11.3, Индонезија 105, Куба 7.5 итд.

У неким државама није било пописа становништва, па се његов укупан број процењивао. При том су прављене велике грешке, што су показали каснији пописи. Типичан пример за то је Нигерија. У Статистичком годишњаку УН број становника Нигерије процењен је половином 1962. године на 36,5 милиона. Полазећи од тога Нигерија би половином 1965. године имала највише 40 милиона становника. Међутим, новембра 1963. године попис је показао да у њој живи 55,65 милиона људи, а половином ове године она ће имати 57.5 милиона становника. Нису искључена мања изненађења и у земљама где до сада уопште није вршен попис становништва: Авганистан, Етиопија, Јемен и Саудиска Арабија.

По годишњем прираштају становника поједине државе иду овим редом (прираштај у хиљадама становника): Кина 15.000, Индија 11.000, СССР 4.300, САД 3.100, Бразил 2.600, Индонезија 2.100, Пакистан 2.100, Нигерија 1.200, Мексико 1.200, Јапан 950, Тајланд 925, Филипини 920, Јужна Кореја 800, Турска 775, Западна Немачка 750, УАР 750, Северни Вијетнам 600, Јужни Вијетнам 550, Француска 500 итд.

Да ли су дивови живели на земљи

АРХЕОЛОГИЈА као скупљачка страст стара је неколико хиљада година. Још је вавилонски цар Набонид, судећи бар по сачуваним архивама исписаним клинастим писмом, скупљао старе документе, па је чак и вршио ископавања и рестаурирао древне храмове. Међутим, археологија као наука настала је тек у 18. веку. Тада је тек доказано да се човек појавио на земљи много раније но што се мислило. Археолози су све чешће почели да налазе не само оруђа првобитних људи, већ и њихове остатке. Испитивањем тих остатака почели су се бавити антрополози. Они су, утврдили да је човек у процесу свог развоја претрпео веома значајне промене — од човеколиког мајмуна до савременог типа човека.

Какав је човек био у току разних епоха?

На обалама и у горама Кавказа могу се видети гробнице из бронзаног доба — долмени — огромни камени „сандуци“ начињени од масивних плоча. У јужној Шведској, у Данској, Енглеској и Бретањи, као и на многим другим местима широм земљине кугле постоје сличне „грађевине“. Масивни камени блокови укопали су се у земљу и стоје усамљени или поређани. Ко их је поставио? Да ли је заиста у преисторијско време живела раса џинова који су чупали из земље дрвеће заједно с кореном, пешице прелазили реке и као од шале подизали и носили огромне камене блокове? Да није Одисеј, враћајући се дугим и заобилазним путем после тројанског рата, на острву киклопа, ослепео једног од последњих представника тог народа џинова?

На жалост, џинови живе само у легендама.

Људи који су пре много хиљада година живели на земљи нису били џинови нити су имали натприродну снагу, мада су се по много чему разликовали од нас. Када су њихови саплеменици умирали, они су им градили огромне камене гробнице, подижући удруженим снагама плоче тешке по неколико тона и слажући их једну преко друге. Људи су хтели да за умрле подигну станишта да би покојници и после смрти остали пуноправни чланови људског друштва. То су били знаци признања претходним поколењима, израз поштовања према људима који су положили основ читавом човечанству.

Совјетски професор Георгиј Францевич Дебец посветио је свој реферат на VII међународном конгресу антрополога и етнографа проучавању физичког развоја древних народа. До каквих је закључака професор Дебец дошао најбоље се види на веома прегледној шеми коју је он сам израдио. Људи минулих епоха разликовали су се више или мање једни од других, а и од данашњег човека, како висином тако и тежином, што је вероватно последица различитих услова живота. Али, једно је сигурно: ни у једном периоду откако живе људи на Земљи није било џинова.

ВИСИНА И ТЕЖИНА ЉУДИ РАЗНИХ ЕПОХА

МЕЗОЛИТ (12-8 ХИЉАДА ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ)

	ВИСИНА	ТЕЖИНА
МАГРИВ (СЕВЕРНА АФРИКА)	176,7	76.6
БРЕТАЊА (СЕВЕРНА ФРАНЦУСКА)	157,0	55,7
НАТПОРОЖЈЕ (УКРАЈИНА)	170,1	70,7

ДЊЕПАР

СРЕДЊИ ВЕК

ШВЕЂАНИ	169,4	65,1
ФРАНЦИ	169,0	69,2
ИРЦИ	169,8	69,9

ПАРИЗ

НЕОЛИТ И БРОНЗАНИ ВЕК (5-1 ХИЉАДЕ ГОДИНА ПРЕ НАШЕ ЕРЕ)

ЈАПАН	159,9	60,9
АЛТАЈ	175,5	85,4
УКРАЈИНА НАТПОРОЖЈЕ	171,7	82,1
ГРЧКА	161,4	55,1

АТИНА

Још пре него што је у Лондону објављена жалост због смрти једног од највећих државника у историји Уједињеног Краљевства, француски часопис „Историја“ објавио је занимљиве епизоде из приватног живота сер Винстона Черчила и појединости о његовој јединој љубави коју је од младалачких дана гајио према својој жени и оданој животној сапутници Клементини.

ВИНСТОН И КЛЕМЕНТИНА

О ЧЕРЧИЛУ и Клементини, њиховом приватном животу и односима веома мало се зна. Међутим, атмосфера на Черчиловом дому није ни сива ни строго торијевска, као што би се то на први поглед могло претпоставити. То је амбијент пун шарма.

Комшије могу увек знати када су Черчилови за дуже време напустили домаће огњиште. То им открива мирис тамјана који се из њиховог дома шири чим га они напусте. Међутим, када су они код куће тамјан не гори. Не зна се порекло овог чудног обичаја. Можда је његов смисао у необичности и бизарности.

Черчил воли све што излази из оквира уобичајености и свакидашњости. Он је живи парадокс. Тај шампион традиције одушевљава се неочекиваним и необичним. Нарочито у погледу одевања. Клементина која је узор елеганције и углађености узалуд је покушавала да дотера разбарушену и неуредну Винстонову гардеробу. Черчил је нарочито немогућ у погледу избора домаћих хаљина. Његовој екстраваганцији у том погледу нема граница.

У одећи племића и императорке

Пре рата се дуго у Лондону причало о једној вечери код војвоткиње од Роксбурга на којој се Винстон појавио прерушен у римског племића са златноцрвеном тогом и ловоровим венцем, а Клементина у раскошној одори императорке. Док су се све утегнуте званице немо згледале, Винстон и Клементина су лежерно конверзирали и понашали се најприродније.

Черчил није крио да је био поносан што је то вече могао да носи ловоров венац на глави. Међутим, мало је познато да је Черчил уопште обожавалац разних шешира, капа, качкета, кићанки и свих делова гардеробе који се стављају на главу. Клементина је једног дана направила попис свих шешира и капа које је Винстон љубоморно чувао у својој гардероби. Резултат је био сасвим неочекиван. Она је открила преко 40 разних шешира и других средстава за покривање главе међу којима се поред цилиндара и полуцилиндара налазило и пет врста качкета, двороги и тророги шешири, морнарске и пешадијске шапке, хусарски шлем, капа полицајца, челични шлем, необичан мексикански сомбреро, качкет возовође, фес, турбан итд. Када је за време рата на броду Беренгарија отпутовао за САД Черчил је у њујоршком пристаништу очекиван од гомиле радозналог света. Међу групом његових обожавалаца почеле су да се склапају опкладе о томе са каквим ће се шеширом појавити британски премијер. Опкладу није добио нико, јер се он на запрепашћење свих искрцао са фесом на глави.

Черчил обожава стара одела и ципеле. Он никада не би мењао оно што има и годинама би носио исто. Има обичај да каже: „Ако сам неки пут лепо одевен за то имам да захвалим Клементини“.

Черчил ништа не купује и све што му је потребно набавља му Клементина. Она му купује чак и возне и претплатне аутобуске и трамвајске карте. Он исто тако воли накит и скупоцене ствари. Једина ствар од вредности од које се никада није одвајао је његов традиционални штап са златном дршком који му је Едвард VII поклонио за његову свадбу. Неколико година пре рата он је у лондонском Турф клубу заменио свој штап за један други сасвим сличан. Био је очајан. Дао је оглас у новине којим је позивао поштеног налазача да му врати штап који има за њега нарочити сентименталан значај. После неколико дана штап му је послат... из Немачке!

Черчил је необично нежан супруг. Међутим, он не мари за конвенционалности и ситне пажње. Још на почетку брака замолио је Клементину да у његово име купује себи за рођендан и Божић поклоне које јој „он чини“. Он јој не купује цвеће и поклоне, али заузврат прима од ње критику и опозицију које не трпи, ако долазе од било ког другог.

И Винстон и Клементина имају своје ситне страсти и притајене слабости. Клементина добро зна да један државник Винстоновог формата мора имати своје хобије и она низашта на свету не би покушала да продре у скривене лавиринте Винстонових прикривених забава. Међутим, за успехе постигнуте у животу Черчилови имају да захвале, поред осталог, великој девизи исписаној у сваком њиховом акту: „Ничему не води чинити оно што нам се свиђа; много је боље волети оно што смо дужни да чинимо“. А Винстон има обичај да каже да се свет дели на три категорије људи: „Оне који су дужни преко главе, оне који су брижни преко главе и оне који ни за живу главу не би умрли“.

Клементина никада не би прекинула или узнемирила Винстона када се он са пуно страсти преда свом послу или забавама, било да пише, слика или уређује врт. Он је толико динамичан и до те мере се занесе да често звони тражећи да му се да цигара која се налази надомак његове руке.

Клементина необично много воли спортове. Черчил, међутим, не мари за њих. Она је узалуд годинама покушавала да га натера да игра голф. Черчил који се мучио покушавајући да подражава лондонске дендије имао је обичај да каже: „Голф ме увек инспирише да се што пре вратим својим омиљеним забавама“.

Страствен сликар

Увек када има неки слободан тренутак Черчил слика. То је његова најдража забава. Чак и више. Није претерано рећи да му је сликање права страст. Он често сам истиче да је насликао укупно око 500 платна. Черчил се нерадо одваја од својих слика за које му неки колекционари нуде право мало богатство.

Черчил и Клементина обожавају златне и црвене рибице са Далеког истока. У својој радној соби Черчил има четири акваријума. Свако вече се он и Клементина окупе око рибица и хране их.

Најзначајнији становници њиховог дома у Чартвелу су ипак теруша Руфус и мачка Мики. Увек када напусте кућу они собарици обрате пажњу да се нарочито брине за њих.

Неколико дана у години отворена су врата њиховог дома у Чартвелу за људе из Енглеске и целога света. Том приликом се пред капијом Черчилових образују редови. Дом првога Британца претвара се у место ходочашћа и никада се не деси да га обиђе мање од 5.000 радозналих посетилаца.

Черчил је у својој башти саградио базен у коме се радо купа Међутим, догађа се да му за време купања падне нека значајна мисао на ум. Тада он одмах излази из воде и устремљује се право свом радном столу док за њим цури вода по паркету и теписима.

Черчил је целог живота био службеник своје земље. Обогатио се тек последњих година захваљујући великом успеху који је постигла његова књига о другом светском рату. Када је за 1.500 фунти купио одличног коња Колумниста II, који му је у 13 трка добио 22.000 фунти, Черчил и Клементина су од тада постали обожаваоци коњских трка. Сва такмичења својих љубимаца прате преко телевизије. Највеће трке посматрају са трибина у Аскоту. Једном приликом када је њихов коњ победио у трци неки младић се пробио кроз гомилу и са одушевљењем се обратио Черчилу следећим речима:

— Ох! господине Черчилу, јесте ли одушевљени што сте победили?

— Право да ти кажем, младићу, — одговорио је Черчил, имао сам и већих тренутака у животу.

МУЗЕЈ СТАКЛА

СВИ се слажемо да стакло игра важну улогу у нашем животу. Неки од вас читаће овај чланак уз помоћ наочара, да почнемо од тога. Људи свакодневно употребљавају стакло — пију воду из стаклених чаша, у стакленим боцама држе разне зачине и припремају ручак у стакленом посуђу; они подижу завесе са својих прозора да кроз стакло уђе светлост у њихове домове. Али то су само неки од многих примера употребе стакла.

Проналазак стакла приписује се Египћанима: то је један од најранијих проналазака у историји човечанства. Сматра се да је стакло пронађено још 2000 година пре наше ере.

Римљани су усавршили производњу стакла и прављење разних предмета од њега.

Данас постоје многи стаклени украси ишарани финим цртежима чије линије нису дебље од паучине; постоје, такође, многобројне врсте стакла као: индустријско стакло, стакло за ракетне бродове, стаклено влакно, оптичко стакло итд.

Тешко је и замислити свет без стакла. Па кад је тако, треба нешто и знати о њему. Како се стакло производи? Шта је то вештачко а шта природно стакло? А вулканско стакло?

Стакло се прави од неколико састојака укључујући ту и кварцни песак. Сви ти састојци се стапају на високој температури. Када се та мешавина истопи, њу је лако обликовати. Док се стакло хлади, оно постепено постаје све тврђе, међутим док још није добило нормалну тврдоћу, оно се може дувати као балон, месити као тесто или извлачити као мека карамела.

Понекад удар муње у пустињски песак може пешчана зрнца да стопи и тако настаје природно стакло познато под именом фулгурит.

Недавно је у северозападној Енглеској, грофовији Ленкшајр, у месту Сент Хеленс основан музеј стакла.

Посетиоци могу овде да прате развој и усавршавање стакла кроз векове, од његове појаве па до данас. Ту се налази изложен и сав материјал који се користи за производњу стакла, илустрована је савремена техника производње, најновији методи производње разних врста. Ту су такође изложени и разни уметнички предмети урађени од стакла.

За тренутак ћемо се задржати на најновијим методама производње квалитетног стакла. Овај процес је познат као „флоут“. Помоћу њега се производи континуални ток стакла савршене глаткоће; тиме се елиминише и процес брушења и глачања, који је био потребан при производњи путем старих метода. У основи процес „флоут“ састоји се у томе што се траке топљеног стакла пуштају непосредно из казана за топљење до базена са отопљеним течним калајем. Уз контролу температуре, стакло се хлади тако да је када излази из базена, трака стакла већ постала тврда и, што је важно, неоштећена приликом додира са ваљцима који је држе.

Посета музеју овакве врсте мора да подсети човека на корист коју човечанство има од стакла, а подсетиће га, поред тога, и на интерестантну повезаност која постоји између стакла и боје. Лепи пехари, чаше и други предмети израђени од стакла небоплаве боје, стакло за прозоре у боји, састављено од парчади претходно обојеног стакла која се повезују помоћу олова, и други обојени предмети од стакла доказују да се стакло и боја допуњују.

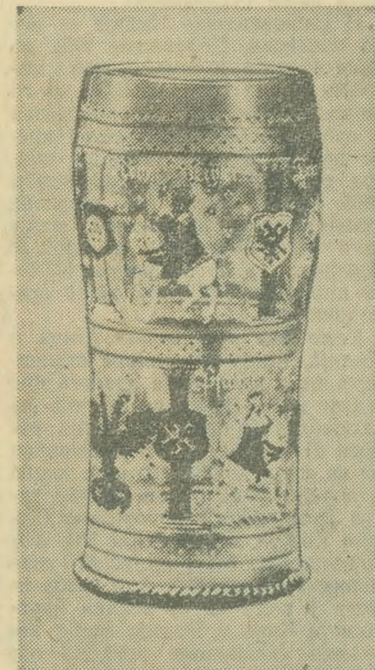

ЈЕДНА НЕОБИЧНО РЕТКА ПОСУДА ЗА ВИНО ОД СТАКЛА ПЛАВЕ БОЈЕ, УКРАШЕНА ПОЗЛАЋЕНИМ РУЖАМА. ПОСУДА ЈЕ ШПАНСКЕ ИЗРАДЕ И ИМА ПОКЛОПАЦ. ИЗРАЂЕНА ЈЕ КРАЈЕМ XVIII СТОЛЕЋА

Уметнички предмети израђени од стакла заступљени су посебно лепим експонатима. Ова уметност је веома стара; потекла је у XII столећу у Алепу.

У једном одељењу музеја налази се експонат који приказује начин сечења стаклене камеје, производња „милефјоре“ (украсно стакло које се често употребљава за израду притискача за хартију) и удувавање ваздуха кроз стаклене цеви.

Ту се могу видети и делови кристалне стене, међу којима се налази вулканско стакло, црно обојено са великим примесама гвоздене руде — које нема сличности ни са чим што се може видети у природи.

ДРЕВНИ ЧЕШКИ ПЕХАР ОД ЕМАЈЛИРАНОГ СТАКЛА, ИЗ 1625. ГОДИНЕ. УКРАШЕН ЈЕ МНОГИМ СЛИКАМА У БОЈИ, КОЈЕ ПРЕДСТАВЉАЈУ НЕКОГ ВЛАДАРА И ДРУГЕ КОЊАНИКЕ-ВИТЕЗОВЕ КАКО ЈАШУ НА БЕЛЦИМА

Нахраните галебове — намагарчите Немце

У току другог светског рата Черчил је једном вршио инспекцију британске флоте у заливу Скапа Фло.

Дуж читавог сидришта налазили су се лажни бродови тако изврсно начињени и камуфлирани да ниједан бомбардер чак ни с висине од свега 300 метара не би могао да примети превару. Ипак, Черчил је био незадовољан маскирањем луке. Показавши један огроман лажни брод на крају сидришта, он је рекао својој пратњи да ће немачки пилоти сигурно приметити превару и да на лажне бродове неће потрошити ниједну бомбу.

— Али превару нису приметили чак ни наши извиђачи — одговорио му је један официр из пратње.

— Онда су им потребни наочари!

— Због чега, сер?

— Око бродова нема галебова — оштро ће на то Черчил. — Да, нема галебова. А око живог брода, брода с посадом, увек круже галебови. Око лажног брода их не може бити, сем ако се унаоколо не разбацују отпаци хране. Нека у води буде отпадака и дању и ноћу, и испред прамца и иза крме. Нахраните галебове, па ћете намагарчити Немце...

Поносити отац

Године 1909. Винстон Черчил је постао отац. Прича се да се једном, после седнице Доњег дома, повео разговор о његовој новорођеној девојчици.

— Је ли беба лепа? — запитао је Лојд Џорџ.

— То је најлепше дете које сам икад видео — одушевљено је одговорио поносити отац.

— Личи на мајку, претпостављам? — учтиво се интересовао Лојд Џорџ.

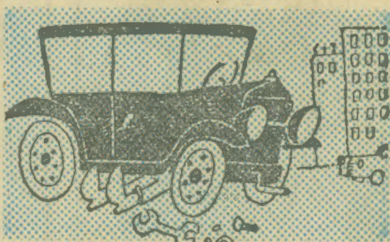
— Не! — озбиљно му је одговорио Черчил. — Мала је моја одсечена глава.

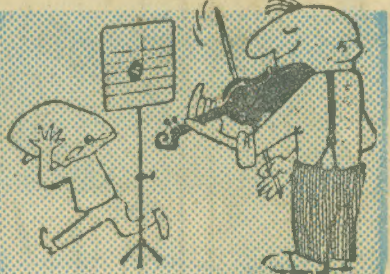
ЗАБАВНИКОВ МАГАЗИН

НА СПОРЕДНИМ КОЛОСЕЦИМА

Страст колекционирања стара је, вероватно, као и само човечанство. Историјских података о томе нема, али није тешко замислити једног од преисторијских људи како у пећини разгледа своју збирку оштрог камења. Неке примерке употребиће у борби против звери, а неке ће просто чувати...

Стари грчки филозоф Аристотел био је страстан сакупљач биљака. Али, он није само скупљао биљке, већ их је и разврставао и описивао. Један део биљака из своје богате збирке он је добио из врта при „Ликеји", филозофској школи у Атини која се налазила око храма Аполона Ликејског (отуд касније назив „лицеј" за неке врсте средњих школа), а остале су му послали учени људи који су пратили Александра Македонског за време његових похода на исток.

Шпански владар Карло V скупљао је часовнике. Сваки нови часовник он би раставио на најситније делове, а затим би га поново склапао. Његова страст била је толико велика да је често напуштао чак и заседања државног савета да би уживао у најновијем часовнику којим је обогатио своју збирку.

Највеће збирке марака на свету припадале су председнику Сједињених Америчких Држава Франклину Рузвелту и председнику Индије Џавахарлалу Нехруу.

Темељ највећој збирци дела руске уметности поставио је колекционар Третјаков. Године 1892. он је своју драгоцену колекцију поклонио Москви, основавши на тај начин први општедоступни музеј у Русији.

Али, колекционарење је само једно од многих „споредних занимања". Док једни скупљају разне, често безвредне предмете, други са страшћу растављају и склапају радио-апарате или све слободно време проводе на обали река сањајући о оволи-и-и-кој риби или, пак, без краја и конца оправљају свој пуким случајем купљен аутомобил прастарог типа из, рецимо, 1935. године.

На радном столу великог композитора Сергеја Прокофјева увек су лежале књиге о шаху. По речима Михаила Ботвиника, композитор је био изврстан играч шаха и никад није пропуштао а да не присуствује великим шаховским мечевима. Његови потези, нарочито у нападу, били су веома оригинални и оштроумни.

Професор Медицинско-хируршке академије Александар Бородин од најранијег детињства показивао је интересовање за природне науке. Али, свет је сазнао за њега тек после извођења његове Прве симфоније. Иако је његов допринос хемији знатан, Бородин је данас у свету познат искључиво по својим музичким делима, нарочито по опери „Кнез Игор".

Уређује Паја Патак

Ква Ква!

Не треба више

Белка је најзад утврдила да јој Раја стално узима шећер из кутије, па зато викну:

— Јој, Рајо, докле ћу да ти говорим да ми не узимаш шећер из кутије.

— Не мораш више, тетка Белка! — мирно одговори Раја. — Кутија је сада потпуно празна.

Оставите за други пут

Пера Ждера у последње време често долази у један ресторан, па почели да га сматрају као сталног госта. Једног дана му се обрати келнер.

— Перо, хоћете ли да вам донесем један бифтек као што сам вам донео јуче.

— Ех, то не. Данас сам сувише уморан. Оставите за други пут када будем одморнији.

А да ли је помогло?

Пери Ждери једног дана лекар рекао:

— Морате да избегавате све што узбуђује живце. Због тога не смете да употребљавате ни дуван, ни алкохол, ни разне забаве...

— Забога, драги докторе, а да ли вам је пало на ум колико може да ме узбуди та ваша наредба! — прекинуо је Пера Ждера лекара.

Ципеле од крокодилске коже

— Шта мислиш, Мики, да ли ципеле од крокодилске коже пропуштају воду? — запитала је Мини једног дана.

— Баш си ти, Мини, по неки пут луда! Како крокодилска кожа може да пропушта воду. Па да је тако, крокодилу би онда трбух стално био пун воде!..

То није ништа...

— Види оног човека! Зима, а он иде без шешира! — каже један пријатељ Попају.

— То није ништа, ја знам једног човека који увек иде без косе — одговори Попај.

Није иста

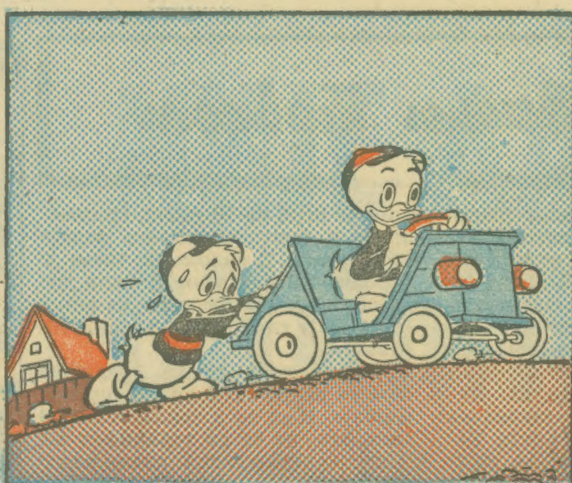
У трговини музичких инструмената:

— Виолина коју сте ми данас пре подне продали, и коју сте ви пробали, није она иста коју сте стварно испробали преда мном.

— Како то? То је немогућно!

— Како немогућно! Звук оне виолине био је потпуно чист, а када је моја кћерка код куће почела да свира, виолина је шкрипала као неподмазана машина.

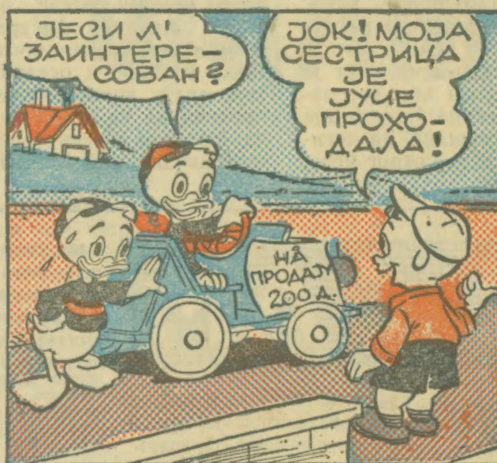

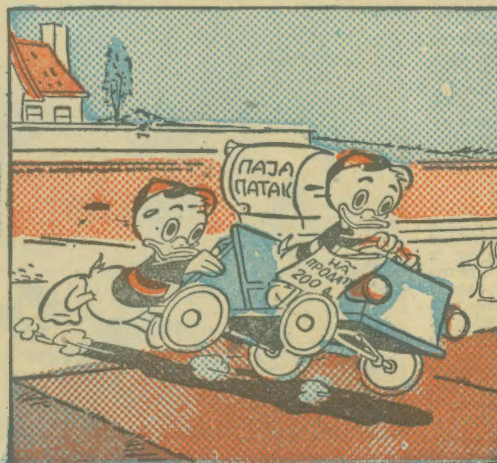

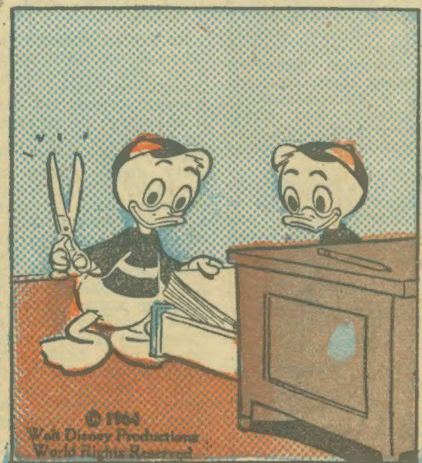

ПОПАЈ

ЗАШТО НОСИШ ЦЕЗАРА У ВАРОШ ??
ВЕЋ ДВЕ НЕДЕЉЕ НИЈЕ ИЗИШАО ИЗ КУЋЕ !!

ТИ ВОЛИШ ДА ГЛЕДАШ ЛЕПЕ СТВАРИ... ЗАР НЕ, ЦЕЗАРЕ ??
ПОГЛЕДАЈ, ЦЕЗАРЕ, ОВЕ СЛАТКЕ ЛАМПЕ !!
НАМЕШТАЈ

ОХ! РАСПРОДАЈА! ПОПАЈУ, ПРИЧЕКАЈТЕ МЕ ВАС ДВОЈИЦА НАПОЉУ!
ЈА И... КО ЈОШ??
РАСПРОД

ОСЕЋАМ СЕ ГЛУПО СА ОВОМ РИБОМ У РУЦИ !!
НЕЋУ ДУГО! ОДМАХ СЕ ВРАЋАМ !!

ЈЕ Л' ТИ ТО ТРАЖИШ КАВГУ ??
ХА! ХА!

НЕ МОЖЕШ МЕ УДАРИТИ ДОК ДРЖИШ ТУ РИБУ!
МИСЛИШ?
ТРАС

КАД БАШ ХОЋЕШ, ЕВО ТИ... ЛЕВОМ!!

ОХ!
А САД ДЕСНОМ!!

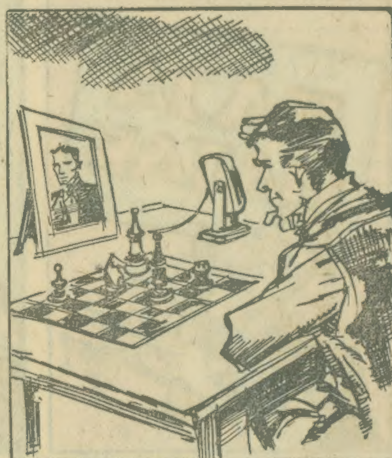
ОВО ЈЕ БИЛА ТУЧЊАВА! А, ЦЕЗАРЕ !!
ДАЈ ГА ОВАМО, ПОПАЈУ!
РА

ОХ!
НЕБЕСА! СИРОТИ ЦЕЗАР!!
ЧАНГР

УМУКНИ!
ПОМОЋ!
ПОМОЋ!

ПОПАЈУ, ТИ СИ ТОЛИКО НЕБРИЖЉИВ И НЕСПРЕТАН ДА ТИ НИКАД ВИШЕ НЕЋУ ПОВЕРИТИ ЦЕЗАРА!!

Невидљиви противници за шаховском таблом

Средином прошлог века Енглеска је у шаху била једна од водећих земаља света. Први пут у историји шаха у њој је дошло до организовања шаховске утакмице помоћу телеграфа. Његовим посредством одржано је 1842. године такмичење између Лондона и Единбурга. Време размишљања за сваки потез било је 5 дана, тако да је сусрет добио карактер дописног шаховског меча. До знатно већег сусрета дошло је тек 1895. године, када је игран меч преко кабла између репрезентација Њујорка и Лондона на 10 табли. Он није завршен јер је за 7 часова игре на таблама било повучено по 20 потеза. Како је време за игру било истекло, постигнут је споразум да се на свих 10 табли склопи реми. Наредне године веза је боље функционисала па је меч између екипа САД и Велике Британије приведен крају. Екипа САД је добила меч са 3:2 уз 3 ремија.

Играње шаха на даљину је постало популарно, а даљи напредак технике омогућио је везу између шахиста свих континената. Једна интересантна награда је била повод да се организују такмичења између градова САД и Енглеске. Американац Самјуел Инсул из Чикага даровао је 1926. године шаховску фигуру облика топа изливену од сребра, високу око 75 сантиметара, граду победнику. У борби за трофеј Лондон је преко кабла победио Чикаго са 4:2. Одмах затим, Њујорк је изазвао победника на реванш-меч. 5. новембра 1927. године размењени су поздрави и потези су почели да путују између Њујорка и Лондона. На првој табли партија се нормално развијала јер се Американац Маршал у то време налазио у Лондону. Ипак, и та партија је била преношена преко кабла јер је интересовање било велико. Техничка страна меча није најбоље функционисала — као и 1895. године. После 9 часова игре биле су завршене само две партије, на 2. и 4. табли, и то обе нерешено. Остале партије су се биле приближиле 30. потезу. За то време Маршал и Јец су одиграли равно 70 потеза и тек тада је закључен реми. Ради процене прекинутих партија позван је председник ФИДЕ Рјуб да именује жири. Пошто су се такмичили клубови, он је за пресудитеља одредио Амстердамски шаховски клуб. После обављене процене, крајњи резултат меча је био 4:2 за Лондон.

Одигравање шаховских сусрета преко техничких средстава захтева тачност емитовања и примања одиграних потеза. У противном, мајстори долазе у ситуацију да вуку потезе који на другој страни изазивају чуђење — да би се на крају излаз из непријатне ситуације тражио у склапању спасоносног ремија. То се десило у првом телеграфском мечу који је игран у нашој земљи између београдског универзитетског шаховског клуба „Видмар“ из Београда и шах клуба „Хипинг“ из Беча. На осмој табли Павловић је постигао надмоћнији положај против Хабердица, али је његов секундант послао у Беч погрешан потез. Тако се десило да је Павловић уживао у надмоћнијој позицији, док му је Бечлија за то време „освојио“ коња. После учињене рекламације закључен је реми!

И у првом радио-мечу који је исте године одигран код нас између изабраних екипа Југославије и САД било је грешака. За четири дана трајања двокружног меча, који се игро на 10 табли, примљено је и емитовано преко радија 1.538 потеза, 2 километра траке је утрошено и начињене су само две грешке. Оне нису утицале на резултат који је гласио: 11,5:8,5 за Југославију

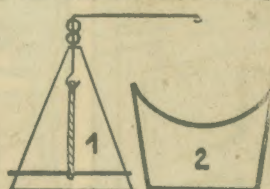
Играње шаха преко средстава везе је много теже од турнирских партија. Шах је у суштини борба личности, па се на турнирима често игра психолошки: према реаговању противника играју се објективно слабији потези, постављају замке, жртвују фигуре. Играти против невидљивог противника је теже јер, поред осталог, те партије трају знатно дуже. Лишени противника са друге стране плоче, шахисти се довијају на различите начине: пију освежавајућа пића и читају романе. Забележено је да је један шахиста на меч донео слику свога партнера и поставио је испред себе; требало је да му она олакша борбу преко радиоталаса

НАПРАВИ САМ

Смучар и аутомобилиста

Досада смо већ више пута имали прилике да видимо у овој нашој рубрици возила или човечуљке који су се покретали помоћу увијеног ластиша. Овога пута доносимо смучара и аутомобилисту који ће, уколико сте одраније сачували направљене минијатуре, употпунити вашу колекцију.

И смучар и аутомобилист су направљени од папира за цртање у облику купе, док су им очи, нос и уста нацртани тушем или мастилом у боји.

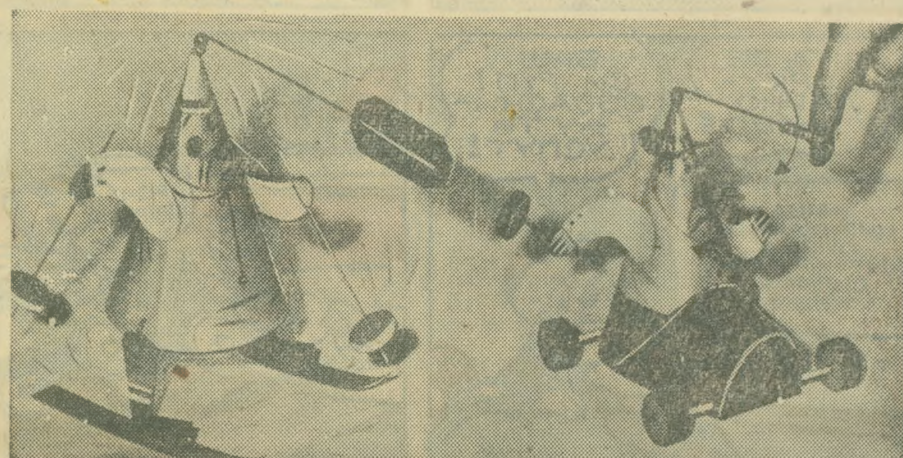

Да бисте добили њихова тела — купе, нацртајте на картону два полукруга чији ће пречници имати по 13 сантиметара. Умотајте сваку купу и залепите по ивици (базе купа треба да имају 8 сантиметара у пречнику). На доњем делу сваке купе провуците по једну тању гвоздену жицу за коју ћете привезати један крај ластиша (слика 1), а други крај ластиша провуците кроз унутрашњи део купе и привежите за кукицу (начињену такође од тање жице) која се изван купе продужује и савија у облику ручице. Савијени део ручице не треба да вам буде дужи од 13 сантиметара. Да би се ручица лакше увртела, пре него што жицу савијете провуците кроз њу две перлице. Уколико желите, можете на крају ручице залепити и комад правоугаоног папира да би се кочило одвијање (смучар).

На купу — тело човечуљка (и једног и другог) залепите од картона руке (дугачке по 7 сантиметара) и ноге, а код смучара и скије. Смучарске штапове направите од тање жице, а да би уверљивије деловали, увуците при крајевима по парче округлог запушача од плуте и залепите га.

Мотор на аутомобилу је начињен од папира за цртање, а облик му је приказан на слици 2. Њега залепите напред. Од тање жице начините две осе на које ћете навући четири точка од округлих парчића плуте.

Окретањем ручице увртаће се и ластиш који ће, одвћући се, покретати и смучара и аутомобилисту.

Ripley's **Веровали или не!**

ЕКСЕРИ

КОЈЕ СУ УПОТРЕБЉАВАЛИ СТАРИ РИМСКИ БРОДОГРАДИТЕЉИ ПРОБИЛИ БИ ДРВО — А ЗАТИМ БИ СЕ ЧЕТИРИ ПУТА ОБАВИЛИ ОКО ЊЕГА

НАЈЈАЧИ ПРСТИ У ИСТОРИЈИ

АДОЛФ ФОН ЛИТЦОВ ИЗ МЕКЛЕНБУРГА (НЕМАЧКА), ЧУВЕНИ ДИЗАЧ ТЕРЕТА ИЗ 18. ВЕКА — МОГАО ЈЕ ДА СА РАСТОЈАЊА ОД 6 МЕТАРА БАЦИ СРЕБРНИ НОВЧИЋ НА ХРАСТОВО СТАБЛО **ТАКВОМ СНАГОМ ДА СУ ПОСЛЕ МОРАЛИ ДА ГА ВАДЕ ИЗ КОРЕ ПОМОЋУ ДЛЕТА!**

ОПСАДНА КРУНА

ЗВАЛО СЕ ВОЈНО ОДЛИКОВАЊЕ КОЈЕ СУ СТАРИ РИМЉАНИ ДОДЕЉИВАЛИ ГЕНЕРАЛУ КОЈИ БИ ПОСЛЕ ХЕРОЈСКЕ ОПСАДЕ ЗАУЗЕО НЕКИ УТВРЂЕНИ ГРАД. **КРУНУ БИ ИСПЛЕЛИ ОД ТРАВЕ УБРАНЕ У ЗАУЗЕТОМ ГРАДУ.**

РЕНОАР (1841–1919)

ЧУВЕНИ ФРАНЦУСКИ СЛИКАР ТОЛИКО ЈЕ ПРЕД КРАЈ ЖИВОТА ПАТИО ОД КОСТОБОЉЕ ДА ЈЕ ПОСЛЕДЊИХ **8** ГОДИНА МОГАО ДА СЛИКА САМО **КАДА БИ ЧЕТКИЦУ ПРИВЕЗАО ЗА ШАКУ**

ЈУКШИД — СУЛТАН ЕГИПТА И СИРИЈЕ (882–946) — ТОЛИКО ЈЕ СТРЕПЕО ОД УБИСТВА ДА ЈЕ ПОСЛЕДЊИХ 45 ГОДИНА СВОГ ЖИВОТА **СВАКЕ НОЋИ СПАВАО У 3 РАЗНЕ КУЋЕ ИЛИ ШАТОРА.** ОН НИКАДА НИЈЕ НА ИСТОМ МЕСТУ СПАВАО ДУЖЕ ОД 3 ЧАСА И НИКАД НИКОМ НИЈЕ УНАПРЕД ОТКРИВАО СВОЈА КОНАЧИШТА!

ПАРАДАЈЗ

У ЧИЈЕМ ЈЕ „СРЦУ" УЗРЕЛА **ЈАГОДА** НАШЛА ЈЕ У СВОМ ВРТУ МЕРИ КОРТЕЗ ИЗ ЛОС АНГЕЛЕСА (КАЛИФОРНИЈА)

ПРЕМА РОМАНУ В. ИГОА

ЗВОНАР БОГОРОДИЧИНЕ ЦРКВЕ

БРОД НА ДЛАЦИ

Друга по величини лука у Венецуели носи име Пуерто Кавело, што би се могло превести као „лука косе". Луку су крстили још стари морепловци. У овом делу Карипског мора вода је тако мирна да се, како морнари тврде, брод може обичном длаком из косе држати привезан у пристаништу.

Допунски порез

У америчком граду Де-Моину сопственица једног бара добила је од пореске управе налог да на име пореза уплати још 300 долара. У решењу је писало: „Ваш начин разношења тањира и чаша, као уопште услуживање гостију, права је атракција и знатно повећава пословни обрт ваше кафане. Због тога смо вас пребацили у категорију артиста, а ти плаћају већи порез".

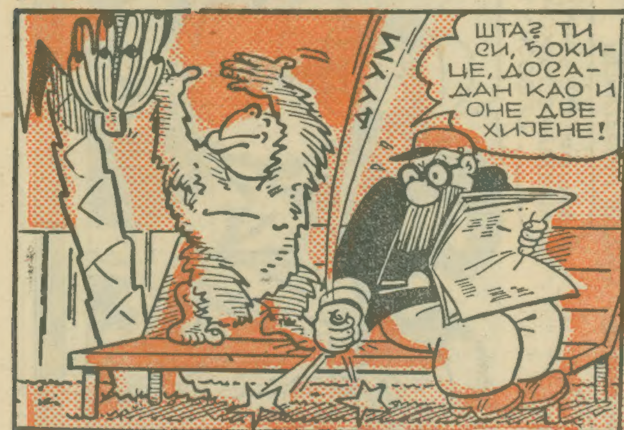

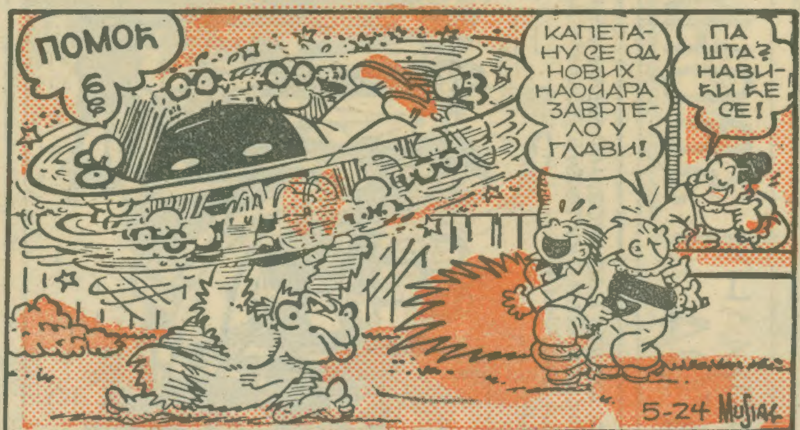

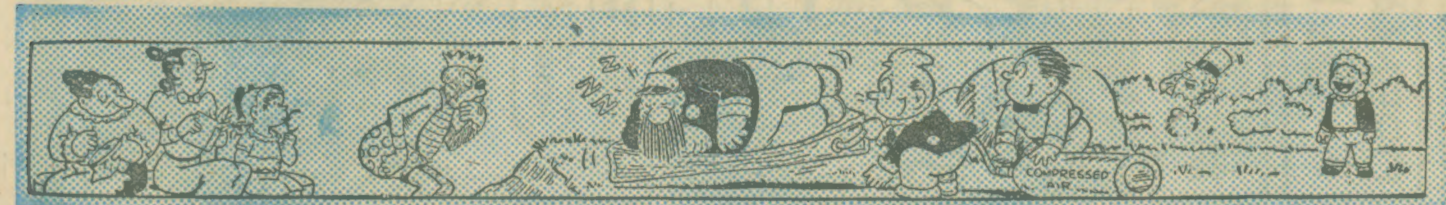

ТРИ ТОМАСИНИНА ЖИВОТА

Walt Disney

ПРИЗОР САХРАНЕ У ФИЛМУ „ЛОРД ЏИМ“

Некад снимање филма може бити исто тако узбудљиво као и сам филм. Такав случај је био са филмом »Лорд Џим«

НИЈЕ ЛАКО СНИМАТИ ФИЛМ

СНИМАЊЕ филмова постаје све теже, како за саме глумце тако и за сниматеље, пошто се све више тражи да се нађу предели који ће у потпуности одговарати местима које филм описује. Раније је то било много простије пошто су се сви филмови снимали у Холивуду, на одређеном простору, где није било никакве опасности за глумце, нити већих тешкоћа за остало особље.

Снимање филма „Лорд Џим“ по истоименом роману Џозефа Конрада представљало је велико искушење како за самог режисера Ричарда Брукса, кога филм далеко више кошта од предвиђених девет милиона долара, тако и за све остале чланове екипе који су имали да се боре са великим тешкоћама по камбоџанским џунглама где је филм сниман.

Брукс је откупио право да сними филм по роману „Лорд Џим“ за шест и по хиљада долара, а онда је пуне две године читао роман и спремао скрипта о филму. За то време, да би што боље запамтио садржај романа, Брукс га је прочитао ни мање ни више него — педесет и три пута!!!

Али још снимања нису била ни почела, а Брукс је имао великих тешкоћа. Да би изабрао најповољнији предео за снимање филма, он је морао да путује кроз Фиџи, Саравак, Камбоџу, Тајланд и Бали. Пуних шест месеци се није скрасио. Само што би изашао из авиона, он би се пео на брод и пловио уз реку; из брода би ишао џипом док би могао, а даље користио слонове или се пробијао пешке кроз скоро непроходне џунгле. Све је то чинио у жељи да нађе место које би што верније одговарало пределима кроз које је, према роману, прошао Џим.

Главна личност романа је Џим. Он, као капетан брода „Патна“ који превози муслиманске ходочаснике, за време једне олује напушта брод и почиње да се потуца по свету. Доспева у град Патусан тражећи опроштај грехова.

За главну женску улогу Брукс је био ангажовао врло младу, скоро непознату глумицу Далију Леви. Она је рођена у Израелу и од малена је желела да буде балерина. Али већ у шеснаестој години удала се за једног „богатог“ Француза који ју је одвео у свој „замак“ у Француској. Тек када је дошла у Париз, видела је да њен „богати“ муж нема нигде ништа. И, разуме се, тај брак није дуго трајао. Она је после тога статирала у неким мањим филмовима док је Брукс није срео у метроу и ангажовао за свој филм.

Док је Брукс испитивао терен за свој филм, Далија је живела у Холивуду где је учила енглески. Али после три месеца чекања она није могла више да живи без Париза и вратила се потајно у Француску. Када се Брукс вратио, морао се дати у потеру за њом, јер је она највише одговарала његовој јунакињи.

После тога се Брукс поново враћа на Далеки исток да утврди тачно место снимања. Њему је највише одговарала Јава и због тога је тражио аудијенцију код председника Сукарна. Сукарно је захтевао да се сва снимања обаве само у Џакарти под надзором његових службеника, а када снимање буде готово, да се изврши преглед филма и исеку сцене које не буду одговарале.

Брукс није пристао на те услове и отпутовао је у Камбоџу. Секретар принца Сиханука је дозволио да се филм сними у Камбоџи и да се у те сврхе користе рушевине Ангкор Вата. Али је дат и један услов. Брукс је одмах претрнуо када је чуо да постоји услов. Тај услов се састојао у следећем: Пошто у пределу где је требало да се снима филм нема стамбених зграда, Брукс је морао да сазида хотел са 45 соба и набави најмодерније уређаје за њега. Према прорачуну то би коштало око пола милиона долара.

Брукс је покушао да проба срећу и у Тајланду, али тамо нису хтели ни да чују за снимање „које би у ствари служило за шпијунирање у корист Американаца“ како су власти то назвале.

У таквој ситуацији Бруксу није ништа друго остало него да прихвати услове владе Камбоџе и да сазида хотел. Онда се поново вратио у Њујорк и телефоном позвао чувеног енглеског глумца Питера О Тула, који се прославио као Лоренс од Арабије, да игра главну улогу. Питер се бунио и тражио сценарио, али га је Брукс убедио да је сценарио одличан и да се одмах спреми за пут. После тога је Брукс одлетео за Рим где се налазила Далија Леви која је снимала неки мањи филм. И њу је наговорио да одмах пође на пут.

Када је Брукс стигао у Камбоџу у новембру 1963. године са екипом од 110 особа, углавном Енглеза, односи између Камбоџе и Америке били су се јако погоршали и странци нису били радо примљени. Али није се имало куд. Паре су већ биле уложене за зидање хотела и друге потребе за екипу и зато се морало приступити раду.

Снимање у џунгли тражило је огромне напоре. Температура је често била преко 40 степени Целзијуса. Џунгла је врвела од кобри, гуштера, разних мушица и других непријатних становника животињског царства. Слонови које је екипа користила газили су све око себе и разбацивали храну и воду.

Брукс је морао да затражи помоћ 300 камбоџанских војника које је плаћао по пет долара по глави дневно. Како је брзина снимања као и цео саобраћај зависио од војника, то су они, нарочито шофери и гоничи слонова, уцењивали Брукса.

Екипа је морала да ради свакодневно под најтежим условима по 18 часова. Како су се односи између Камбоџе и Америке све више погоршавали, то су домородачки артисти, а нарочито војници, користили сваку прилику да изазову неки инцидент, што би значило прекид снимања. Брукс је морао свуда да стигне, да умирује, подмићује само да би се снимање наставило.

Врхунац свега је био када је екипа стигла у Пном Пен ради неког снимања и када је маса од преко десет хиљада људи демонстрирала и викала „Јенки кући“. Приликом тих демонстрација један део апаратуре био је тако излупан да снимање није у потпуности могло бити завршено. Брукс је све спаковао и вратио се у Енглеску где је филм на крају завршен.

И поред свих мука и непријатности које је имао, Брукс каже: „Када бих морао из почетка да снимам филм, исто бих учинио, само што бих сада ишао у Фиџи. Али у сваком случају не жалим труд јер смо направили добар филм. Све је добро што се добро сврши“, закључио је Брукс на крају.

АФРИЧКЕ ПРИЧЕ

Гозба

ЈЕДАН поглавица, који је управљао многим селима, одлучио је да приреди гозбу. Његови гласници тражили су од сваког мушкарца да на гозбу понесе врч палмовог вина.

Али, био је један човек који је желео да оде на гозбу, али у кући није имао палмовог вина. Жена му посаветова:

А зашто не купиш вино од суседа?

Али, човек одговори:

— Шта? Да трошим новац? Постоји један начин..

И објаснио је жени:

— Стотине и стотине људи улиће своје вино у поглавичино буре... Зар ће један једини врч воде моћи да поквари толико вино?

И он је напунио свој врч водом и заједно са осталим кренуо је у поглавичино село. Тамо је видео како људи изручују вино у велико буре. Пришао је бурету, изручио у њега свој удео и поздравио поглавицу. Затим се упутио месту где су већ седели људи.

Када су сви гости дошли, поглавица је наредио слугама да напуне пехаре. Човек који је донео воду био је нестрпљив: има ли напитка који боље освежава од палмовог лишћа?

Поглавица је дао знак и гости су принели своје пехаре уснама, пробали вино. И опет су пробали: јер, то што су пили уопште није било палмово вино — сваки је мислио да је паметнији од других и да један врч воде не може да поквари читаво буре доброг палмовог вина.

Када се на гозбу донесе вода, само се вода и пије.

Краљев бубањ

ЈЕДНОМ је шумски краљ одлучио да сазове све животиње. Гласници су се растрчали на све стране, а животиње, чувши за краљево наређење, обукле су празничну одећу и кренуле на пут. Али, прошло је много времена пре но што су стигле.

Много дана прође пре него што их све сакупим — рекао је краљ. — То није добро. А ако изникне каква опасност? Ако на нас навали непријатељ?

Паук Ананси, краљев саветник, рече тада:

— Бубањ, ето шта нам је потребно. Када се буде ударало у краљев бубањ сви ће чути и сви ће се брзо искупити.

Сви су се сложили да је бубањ потребан и краљ је наредио да одмах све животиње прегну и да га направе.

Само мајмун није радио. Мало је спавао у сенци дрвећа, мало је брао слатке плодове. Животиње су певале:

Живот је — рад
Умориле смо се.
Врућина нам је.
Ми радимо за краља.

И мајмун је певао ту исту песму.

Анаси је видео да се мајмун извлачи од посла. Али, ништа није одговорио.

Када је бубањ био готов, краљ је објавио:

— Нека донесу бубањ. Приредићемо велико славље.

Бубањ је био веома велик и тежак. Нико није хтео да га носи.

Анаси тада рече:

— Мислим да бубањ треба да носи најлењи.

— Нека буде тако — рече краљ.

Мајмун тада скочи на средину пољанчета где су сви били искупљени и рече:

— Одбијам да носим бубањ. И никад—никад га нећу понети. То је све што желим да кажем.

Животиње су се насмејале. Ананси тада рече краљу:

— Нико није ни спомињао мајмуново име. Док су сви размишљали ко би могао бити најлењи, мајмун је скочио и казао да неће да носи бубањ.

И тако је, када је дошло време да се бубањ носи, краљев бубањ ипак понео мајмун.

Из науке и технике

САМО људи са челичним здрављем могу да издрже „бруталне“ методе испитивања кроз које пролазе астронаути.

Када се човек нађе у одељењу за испитивање здравља астронаута помислио би да се налази у одаји за мучење. У једном

ТЕЖАК ЈЕ ПУТ ДО АСТРОНАУТА

ГАЈГЕРОВ АПАРАТ ПРАТИ ПРОТИЦАЊЕ РАДИОАКТИВНОГ ПРЕПАРАТА КРОЗ БУБРЕГЕ КАНДИДАТА ДА БИ СЕ УТВРДИЛО ДА ЛИ БУБРЕЗИ РАДЕ ПОДЈЕДНАКО ДОБРО

одељењу седи човек чија је глава пуна шпенадли као јастуче за игле. За меки део његових ушију привезани су крајеви жице кроз коју су повремено пушта струја. С времена на време пали се велика сијалица на блиском одстојању пацијента чији му зраци бију право у очи.

У једном другом одељењу један човек лежи на леђима са отвореним очима у које је стављен неки метални предмет. Глава другог човека постављена је на страну и у ухо му капље ледена вода.

У суседној одаји један човек иде покретном платформом која се креће доста брзо. Човек мора да подешава свој ход према платформи јер ће у противном пасти. Али како се платформа креће све брже, то се и од човека захтева све већи и већи напор.

ПЕТНАЕСТ ИГАЛА ЗАВОДЕНО ЈЕ ПОД КОЖУ ГЛАВЕ РАДИ УТВРЂИВАЊА АКТИВНОСТИ МОЗГА ДОК КАНДИДАТ УДИШЕ КИСЕОНИК

Међутим, све то не представља никакав садизам људи у белим мантилима, већ жељу да се види колике напоре људски организам може да издржи. Јер сви ти људи који су се добровољно пријавили за тестирање јесу будући астронаути.

Они морају да буду потпуно здрави, најчешће су пробни пилоти или пилоти млазних авиона па су због тога већ једном били на тестирању. Међутим, астронаути се припремају за специјалне задатке па морају проћи кроз нарочите тестове од 44 елемента и тек ако на свима задовоље, могу се надати да се једног дана вину у васиону.

Постоје углавном четири главне области испитивања, мада један тест може да послужи за неколико разних циљева.

Прва област испитивања има за циљ да открије постојање неке болести или абнормалности. У овој области лекари имају најмање посла јер су сви пацијенти здрави људи који су имали строге прегледе приликом ступања у авијацију.

Друга област испитивања има за циљ да открије да ли постоје било какви симптоми дегенерације који би се касније могли развити у неки од озбиљнијих дисквалификујућих проблема. Тако, на пример, дебље особе су склоније болестима него мршаве. Крајњи циљ ових испитивања је да се утврди стање здравља астронаута за следећих неколико година, колико њихова мисија може да траје.

Испитивање менталног стања здравља представља трећу област испитивања. Мада су све то људи високе интелигенције, важно је одабрати оне са већом емоционалном стабилношћу, јачим самопоуверењем и већом способношћу за рад у заједници (са осталима у екипи) и појединачно.

ЈЕДАН ОД НАЈТЕЖИХ ТЕСТОВА: КАНДИДАТ ВИСИ ОБЕШЕН ЗА РУКЕ. ОБИЧНО НИКО НЕ ИЗДРЖИ ВИШЕ ОД ТРИДЕСЕТ МИНУТА

Најтежа је четврта област испитивања, чисто физичка, која се врши у „одајама за мучење“. Овде су чак и прелиминарна испитивања тешка и трају недељу дана. За то време кандидати не једу ништа по неколико дана да би се видела реакција организма на гладовање.

Кандидати се слажу да је најстрашнији бол када им се сипа ледена вода у уши. Они кажу да је то неподношљиво. Само неколико секунди после овог мучења очи кандидата гледају неконтролисано. Чак и када му вода изађе из уха и устане, кандидат још не може да дође к себи. Хладна вода стимулише топлотну циркулацију воде у унутрашњем уху које контролише баланс, стварајући осећај кретања. Циљ опита је испитивање кондидатовог осећаја баланса.

Испитивање симетрије нервног система врши се помоћу игала које су забодене у кожу главе. На свакој страни главе налази се подједнак број игала које су везане за електроде. Бацање светлости у очи треба да покаже реакцију мозга. Разуме се да се срцу поклања велика пажња, већа него било ком другом органу.

Једна од најтежих вежби за срце јесте такозвано „идење уз брдо“. Кандидат мора да иде уз брдо, у ствари уз једну даску, три миље тако брзо док срце достигне 200 откуцаја у минути (познато је да нормално срце откуцава око 80 удара у минуту). Просечан кандидат може да издржи 12 до 17 минута таквог брзог хода. Неки су издржали и 20, док је рекорд био чак и 25 минута.

И поред тако напорног испитивања кандидати се не жале и све радо подносе само да би били укључени у програм за освајање васионе, да би неко од њих био можда први човек који ће стићи на Месец, или неку планету. Један од кандидата изазвао је општи смех када је после „вешања“ изашао на врата сав крвав, једва се држећи на ногама и обратио се лекару: „Ајде, буразеру, реци шта сад долази на ред да то све свршим у једном цугу!“

Перичин шмајсер

КАД је дошао у партизане, имао је свега дванаест година. Био је мален и смешан дечачић, нежног лица, великих клемпавих ушију и дугих штркљастих ногу. Носио је старе исцепане сељачке опанке. Гологлав је био и сав зарастао у густу коврџаву смеђу косу. Хоће да се бори против усташа и Шваба и жели да га приме у батаљон.

— Шта ће нам деца у батаљону? — говорили су другови. — Њега треба послати у школу!

Плакао је и кроз сузе испричао да је сироче. Нема никога... Хоће, и хоће да се бори... И шта да се ради,? — Таква деца морају се примити у батаљон.

Као курир батаљона мали Перица се тукао у свим окршајима, јуришао и бацао бомбе, али никако није имао прилику да зароби шмајсер, који је одавно сањао. Имао је италијански мали карабин који му је поклонио командант, али и он му је био превелик. Најбоље би му одговарао шмајсер, зато га је више од свега желео. И једног дана....

— Другови! Добио сам шмајсер, — каже Перица и показује свима енглески шмајсер. — Морам га још испробати.

Испробао га је са великим успехом. Било је то у Речици, недалеко од Карловца, када је батаљон у заседи чекао непријатеља. Перица се налазио уз команданта и у највећој тишини чекао је свој тренутак. Непријатељ се појавио у пратњи једних оклопних кола. Командант је наредио да се непријатељ пусти на сасвим блиско одстојање...

Перица је стиснуо свој шмајсер. Стиснуо је и зубе. Чека, ни оком да трепне. Ускоро му командант шапну, а затим се чу брза паљба Перичиног шмајсера. Сипао је његов шмајсер убојиту ватру. Двојица усташа су одмах пољубила земљу и ту остала, а други, рањени и нерањени, безглаво су се повлачили.

Перица је, иако не баш сасвим, ипак био задовољан својим шмајсером.

На прагу Загреба

У ДЕЦЕМБРУ 1944. године, једне тамне кишовите ноћи, колона партизана, у највећој тишини и готово трчећим кораком самим друмом, приближавала се Загребу.

Рефлектори око Велике Горице сваког часа су се палили и осветљавали околину, па и саму колону, али се партизани на то нису обазирали. Кретали су се као да им са те стране не прети никаква опасност. Знали су да их непријатељ не очекује, па ако их и примети, претпоставиће да су то његови војници.

На свега неколико километара од Савског моста, партизани су све јасније распознавали светлост појединих сијалица, које су у ноћи трепериле као звезде.

— Загреб је пред нама — шапутало се у колони. — Ускоро ћемо овом цестом, преко моста, стићи и у сам град. А ноћас ћемо само мало закуцати на вратима Загреба...

Приближавали су се једној непријатељској противавионској батерији која се налазила близу самог Савског моста. Од чуда забезекнуте Швабе само су стигле да изговоре:

— Партизани!!!

Одједном, заједно са кишом, Швабе су биле засуте куршумима из митраљеза и партизанским бомбама. Зачас је све било готово. Разбијено је и уништено једно противавионско гнездо, са два противавионска митраљеза и једним рефлектором. Запаљена су два аутомобила и један мотоцикл. Убијено је девет војника и један заповедник батерије. Заробљена су три подофицира.

Задатак је успешно извршен. И док су у Загребу и у Лучком завијале сирене на узбуну, партизани су се задовољно враћали и певајући прелазили преко пруге, водећи три заробљеника.

Жене — ратници

У ПАРТИЗАНСКИМ бригадама које су се бориле на подручјима Жумберка, Покупља, Посавине и Туропоља било је много жена ратника. То су биле већином девојке из околних места, све врло младе и здраве.

Оне су пешачиле у свим колонама, бориле се на положајима, јуришале на утврђена упоришта непријатеља и заједно са осталим друговима подносиле све напоре партизанског живота. Увек су биле расположене, веселе и насмејане. Певале су, било да су у борби или на одмору, и уносиле живост међу другове. Вршиле су разне дужности. Хтеле су, а и успевале, да ни у чему не заостају за својим друговима. Много њих је било и у руководећем кадру.

Ово неколико редова посвећено је девојкама-ратницима бригаде Фрање Огулинца Сеље, које су своје младе животе положиле на олтар домовине за коју су се јуначки бориле.

Другарица Ирма Харапин дошла је 1943. године у тринаесту пролетерску бригаду „Раде Кончар“ као ученица из Загреба. Њене родитеље су усташе отерале у Јасеновачки логор. Она је дошла у бригаду да се са пушком у руци обрачунава са крвницима својих родитеља и да их казни за почињене злочине.

Учествовала је мала Ирма у свим окршајима, јуришала и бацала бомбе, гађала из пушке и митраљеза и никада ни једном борцу-пролетеру није пало на памет да јој се наруга што је женско и то још дете. Али Ирма и није била више девојчица. Била је прави ратник, по јунаштву равна најхрабријим пролетерима.

Њена бригада одлази у Србију, а она као рањеник остаје у болници у Покупљу. По оздрављењу Партија је шаље у позадину за учитељицу. Али она није била за позадину. Она није могла заборавити бригаду, борбу и другарство.

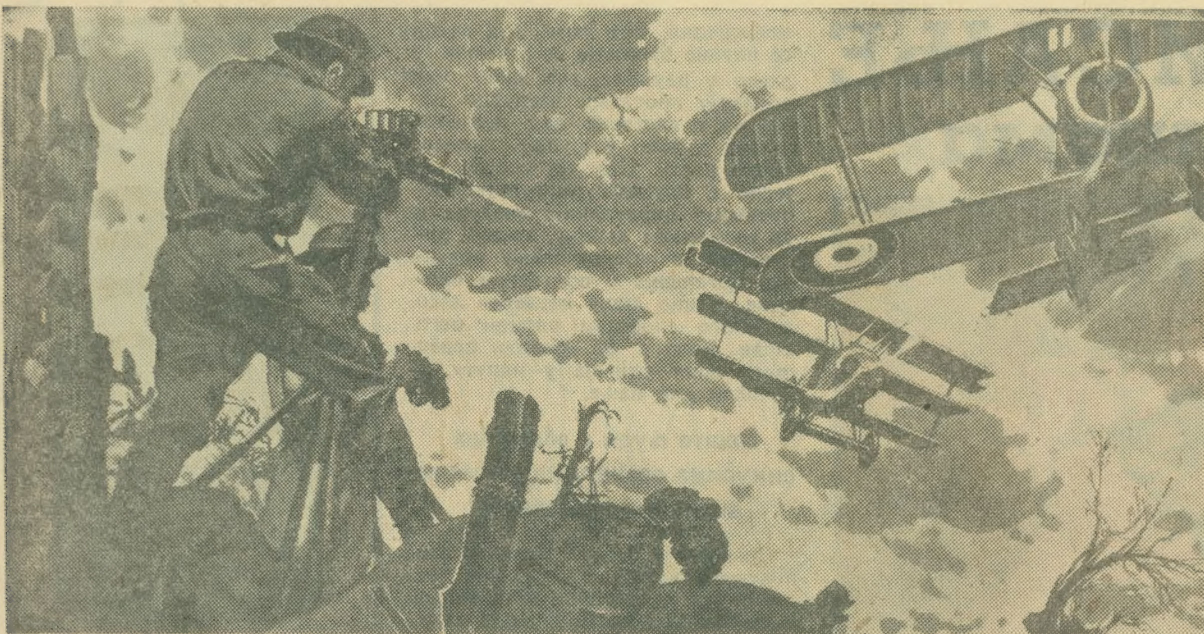
У бригади Фрање Огулинца Сеље узима митраљез и јуначки туче непријатеља. Постаје руководилац вода, али се од свог митраљеза не растаје. Њен вод је био најбољи у бригади.

У нападу на непријатељско упориште Зазину крај Сиска, јануара 1945. године, у јуришу преко жица на бункер, са митраљезом у руци, гине Ирма. Пада вољена другарица, борац и херој са речима: „Другови чувајте оружје! Туците непријатеља што боље можете! Осветите моје драге родитеље.“

И другови су наставили да наплаћују непријатељска злодела, да га кажњавају за клање невиних људи и за убијање деце по логорима.

У Сељиној бригади није било рањеника који није лежао на рукама другарица-болничарки Љубице Михољевић и Вере Томић. Многе борце су оне извукле пузећи испод непријатељских рафала. Биле су храбре и без оружја. Виделе су много мртвих, премного за девојке-сељанке њихових година, а безброј рањеника је издахнуло на њиховим рукама. Месецима и годинама су слушале последње поруке умирућих и бележиле их, да би, ако остану живе, после рата слале њиховим родитељима, браћи или рођацима. Оне су биле свима мајке, сестре и ратни другови пред којима није било никаквих тајни.

Али младе болничарке нису могле да пишу поруке родитељима погинулих другова. И оне су пале на свом борбеном задатку као и многе друге широм наше земље. Њихова имена и успомене на њих увек ће живети међу нама.

Ко је стварно ОБОРИО РИТХОФЕНА

Све до пре неколико година слава за обарање највећег немачког пилотског аса из првог светског рата припадала је енглеском капетану Брауну. Међутим, један рибар из Аустралије, митраљезац из I светског рата, то му оспорава.

У СУБОТУ 21. априла 1918. године тачно у 10.40 часова две ескадриле, једна енглеска и једна немачка, сусреле су се изнад Моранкур венца у Француској. То не би било ништа необично да немачка ескадрила није имала црвене **фокере** што је значило да је то ескадрила најчувенијег аса I светског рата барона фон Ритхофена. У гужви која је тада настала тешко је било знати ко кога јури, јер је око 60 авиона било стално у покрету од којих су многи запаљени падали као светлеће буктиње на земљу.

Пажњу савезничких војника на земљи привукао је један фокер и један кемел који су били зашли на савезничку територију. Видело се одмах да искусни немачки пилот у фокеру покушава да стигне Енглеза који је чинио очајничке потезе да се извуче. Већ су се налазили око три стотине метара на савезничком земљишту када се појавио још један енглески ловац који је журио у помоћ свом другу. И када су сви очекивали да ће кемел треснути о земљу, јер се Немац био привукао сасвим близу, изненада фокер се занео а онда ударио у земљу око 250 метара од положаја аустралијске 53. пољске батерије.

Тако је погинуо највећи ас I светског рата барон фон Ритхофен или боље познат као „Црвени ђаво“ због свог црвеног авиона и одела. Слава за обарање немачког аса припала је енглеском капетану Брауну, командиру ескадриле која се сукобила са немачком ескадрилом. Тако је капетан Браун постигао дванаесту и најславнију победу у својој каријери.

Међутим, после пуне четрдесет и две године ту славу му је оспорио један рибар из Аустралије, митраљезац из I светског рата, Роберт Буј који тврди да је он својим митраљезом оборио славног немачког аса а не Браун. Та је изјава изазвала велико интересовање у свету и до сада још није добила свој епилог.

Капетан Браун је овако описао своју победу: „Тог дана за време борбе, пошто сам оборио једног Немца, видео сам како један црвени фокер јури једног мог дечака. Нисам знао да је то био Ритхофен. Одмах сам пожурио у помоћ свом другу и у Немца позади, сасуо цео рафал. Немац ме није приметио док сам му се приближавао, јер је мој дечак — коме је то била прва борба — вероватно због страха правио чудне маневре и Немац није знао шта ће малишан учинити следећег тренутка, пошто ни он сам то није знао. Чим сам био сигуран да сам га погодио, окренуо сам авион и пошао у помоћ осталим друговима из ескадриле, али сам још имао толико времена да видим како је Немац пао иза наших линија“.

Та је верзија остала годинама као једина истина. И сви немачки извештаји који су описивали смрт немачког аса, који је имао 80 признатих победа, тврде да га је оборио капетан Браун и то с леђа. Вероватно су тиме претенциозни Немци хтели да кажу да је таквог једног аса једино било могуће оборити с леђа, пошто нико није могао да га обори у борби „прса у прса“.

Аустралијски рибар ступа на сцену

Роберт Буј је ступио у аустралијску војску 1916. Затим је био пребачен у Француску. Априла 1918. налазио се са својом јединицом на положају и гледао борбу у ваздуху. Чим су видели да су немачки авиони били црвени, знали су да је то ескадрила барона Ритхофена, јер је немачка команда била наредила да се цела ескадрила обоји како се не би распознао његов авион.

„Ми смо са највећом пажњом посматрали борбу која се одвијала у ваздуху“ рекао је Буј. „Наша пажња је највише била концентрисана на један фокер и један кемел који је покушавао да умакне испред фокера. Енглез у кемелу чинио је очајничке покушаје да умакне искусном Немцу и потражио је спас изнад нашег фронта. Како су се они све више приближавали нама, то сам отрчао до митраљеза и спремио се да пуцам без икакве команде да бих некако спасао нашег пилота. Међутим, неискусни Енглез је ишао право на нас тако да ми није дао повољну прилику да пуцам. Немац се приближавао све више и сваког часа смо очекивали када ће се наш авион срушити. Када се Немац примакао на око 150 метара, лепо сам видео његово лице. Испалио сам цео рафал и видео како моји меци погађају предњи део и десну страну авиона. Лепо сам видео како је Немац подигао руке а авион се нагло нагнуо на десно а онда налево и треснуо о земљу на три стотине метара од нас“.

Већ после неколико минута сви су знали да је то био чувени немачки ас који је најзад долијао. Другови митраљесца Буја честитали су му на успеху. Пошли су да виде остатке Ритхофеновог авиона који није био много оштећен, јер је пао са мале висине. Међутим, официри су забранили да се приђе близу авиона док званична лица не утврде све податке.

Званична ваздухопловна лекарска комисија је прегледала површно леш, утврдила смрт немачког аса и запазила да су меци дошли са леђа како је тврдио капетан Браун. Међутим, аустралијски лекари су леш прегледали пажљивије и утврдили да су меци дошли спреда и са десне стране, како је тврдио Буј. И једни и други лекари су то званично записали.

Митраљезац Буј је прикупио све потребне податке из аустралијске ратне архиве у којој је документовано да је он убио чувеног немачког аса а не капетан Браун. Буј је тражио од аустралијског Министарства рата да се то расправи са Енглезима и да јавност једном сазна праву истину. Међутим, Енглези су се и овог пута правили „Енглези“ и одговорили су врло кратко: сем онога што је званично објављено пре 42 године, они немају друго шта да додају. Другим речима, они признају само капетана Брауна као човека који је оборио „Црвеног ђавола“ и немају више шта да додају. Да ли ће рибар из Аустралије успети да докаже своју верзију, још је тешко рећи.

ХУМОР

ОРИГИНАЛ

Неки скоројевић годинама скупљао слике за које је давао велике паре мислећи да су дела Пикаса, Утрила, Брака и других.

Једног дана позове он неког чувеног експерта да би му се похвалио својим благом:

— Драги мој — рече му експерт — у овој кући ви сте једини оригинал.

СНАШАО СЕ

У једном провинцијском позоришту трупа чувеног француског глумца Жана Вилара игра комад „Ричард III“. За време сцене битке Жан Вилар, који игра улогу краља, виче:

— Коња! Једног коња! Краљевство за једног коња!

Одједном чује се глас из публике:

— Да ли би могао да га замени магарац.

— Како да не — снађе се Вилар — пењите се одмах на сцену.

ШТЕДЉИВА ЖЕНА

Два Шкотланђанина разговарају о скупоћи.

— Моја жена је — каже један од њих — стварно веома штедљива. Увек кад промени воду у акваријуму, она од ње скува рибљу чорбу.

ПРИСТАЛИЦА КОНЗЕРВАЦИЈЕ

Војвоткиња од Мена (1676—1753), позната као жена која воли да се бави политиком, рекла је једном приликом:

— Ја сам велики присталица конверзације, јер ме онда сви слушају, али ја не слушам никог.

ДОКАЗАО ЈЕ...

У листу „Кентаки њус“ недавно се појавио овакав оглас: „Млад човек који има мало новца а велику интелигенцију радо би упознао младу девојку са мало интелигенције а доста новца“.

И МОРЕ СЕ УПЛАШИЛО...

За време свог другог пута у Индију Васко де Гама и његов брод западоше у страшну олују. Морнари уплашени невременом збише се око славног морепловца. Да би их охрабрио, де Гама им иронично рече:

— Шта хоћете? И море се уплашило од нас и нашег начина живота.

И ТО ЈЕ ВЕШТИНА

За време владе римског цара Галијена (владао од 260. до 268. године) одржавале су се гладијаторске борбе са биковима. Једнога дана за време борбе у арену су увели огромног бика кога је гладијатор узалуд покушавао више пута да нападне. И поред тога што је претрпео неуспех, Галијен пошаље гладијатору победнички ловоров венац. На велико чуђење његово цар рече:

— Веома је тешко промашити предмет оволике величине.

ПОЗНАТИ ЦИРКУСКИ АРТИСТИ „ВАЛЕНДЕ“ ОПЕТ СУ НА УЖЕТУ У ВРТОГЛАВИМ ВИСИНАМА. ОНИ САДА ОДУШЕВЉАВАЈУ ГЛЕДАОЦЕ У САД СВОЈИМ ОПАСНИМ ТАЧКАМА КОЈЕ ИЗВОДЕ БЕЗ МРЕЖЕ. ОВА АРТИСТИЧКА ГРУПА ДОЖИВЕЛА ЈЕ ДВА ТЕШКА НЕСРЕЋНА СЛУЧАЈА: ТРИ ЊЕНА ЧЛАНА СМРЋУ СУ ПЛАТИЛА СВОЈУ ХРАБРОСТ.

★

СМРТОНОСНА »велика пирамида«

ФОТОГРАФИЈА ДРАМАТИЧНОГ ПАДА 1961. ГОДИНЕ У ДЕТРОИТУ. ПРИЛИКОМ ОВЕ НЕСРЕЋЕ ДВА АРТИСТА СУ ИЗГУБИЛА ЖИВОТ

„НЕ МОГУ више да се држим!“ Овај очајни крик још и данас одјекује у ушима шефа трупе Карла Валенда. Тим криком почео је 1961. године смртоносан пад у Детроиту.

На ужету је било седам артиста. Дитер Шеп имао је 23 године. Он је био најмлађи члан трупе и предњак. Није добро ухватио мотку за одржавање равнотеже. Покушао је да свој захват коригује, али му је тешка мотка испала из руке. Заједно с мотком срушио се Дитер и повукао у дубину још двојицу. Од њих тројице, преживео је само Марио, посинак Карла Валенде. Али, Марију су обе ноге остале одузете. Остала четири члана „велике пирамиде“ имали су срећу.

Тог црног 30. јануара 1961. године циркуски свет је био једнодушан: то је био крај великих артиста Валенда. Два човека су погинула, један је остао богаљ, а девојке, чланице трупе, толико су препатиле да су одбиле да се поново попну на уже. Од мушких чланова трупе Валенда преостала су још само три члана: шеф Карло Валенда, који је имао 57 година, његов брат Херман, који је имао 60 година и Гинтер, Херманов син који је имао 34 године.

☆

Трупа Валенде основана је 1874. у Немачкој. Карло Валенда рођен је у Магдебургу. Сви чланови његове породице били су укротитељи или акробате. Већ 1922. године он је стекао име великог артисте. Три године касније он је са својим братом Херманом и једном девојком изградио прву пирамиду од три човека на челичном ужету. У току 25 година они су били врхунска класа артиста на високом ужету; све до оног дана у Детроиту.

Карло Валенда није могао да се одрекне свог посла. Организовао је једну мање забавну тачку и обилазио забавне паркове Америке. Полагано је бледело сећање на несрећу. Тада је трупу задесио други тежак ударац: у циркусу Омахи, Небраска, 1963. године пала је Јета Валенда са ужета. Остала је на месту мртва. Изгледало је да ће артисти после те друге несреће заувек напустити посао. Али, годину дана касније, у Вичити, у Канзасу, Карл Валенда стајао је са другом кћерком опет високо на ужету. Његова тачка представљала је врхунац програма: пирамида на бициклима. Артисти на блиставим бициклима опрезно крећу преко ужета. На раменима носе дугу мотку на чијој средини се налази столица на којој Карло Валенда изводи своју тачку.

Као и увек ови артисти раде без мреже. Један члан трупе каже: „Мрежа нас приликом пада не би спасла. Ако падне један члан, падају и остали. Тешке мотке за одржавање равнотеже усмртиле би нас у мрежи. Због тога радимо без мреже...“ Валенде ће ускоро приказати своју чувену „Велику пирамиду“.

ПРИТИСАК И ДИСАЊЕ
на великим висинама

УТВРЂЕНО је да је човеку потребан допунски кисеоник већ на 5.000 надморске висине, а на 8.500 метара без вештачки узетог кисеоника долази до гушења. На 11.000 метара, без вештачког кисеоника, смрт наступа тренутно, јер у таквим условима кисеоник мења свој ток у телу и почиње да нагло напушта крв и плућа, да би се вратио у атмосферу. Такав би процес трајао све дотле док се не би успоставила равнотежа с кисеоником у атмосфери или у кабини авиона.

Али све то зависи и од многих других фактора, у првом реду од процента засићености крви угљен-моноксидом. Ако га, у нормалним условима, има у човечјој крви 20 процената, долази до бесвесног стања, а ако је крв оптерећена са 60 процената угљен-моноксида, наступа смрт.

С повећањем надмороке висине штетан учинак угљен-моноксида расте. На пример, довољно је 0,005 процената овог гаса да на висини од 4.000 метара смањи кисеоник у човечјој крви на ону количину која се, без додатка тог малог процента угљен-моноксида, може утврдити у крви на висини од 5.000 метара. Једна сасвим мала концентрација угљен-диоксида може, дакле, да помери висинску разлику за читавих хиљаду метара.

Утицај атмосферског притиска у одузимању кисеоника из човечјег тела — Конструкција плућа коју никакви технички изуми нису надмашили

Необичне плућне бронхије

И атмосферски притисак опада с висином. Тако се већ на 5.900 метара своди на половину, односно на једну трећину на висини од 7.700 метара. На 16.000 метара атмосферски притисак је десетоструко мањи него на морској површини. Пошто је притисак неког организма уравнотежен с атмосферским притиском средине у којој он живи, нагло пењање на висину без постепеног прилагођавања довело би до тешких последица, на првом месту до прскања крвних судова а и многих других поремећаја због којих наступа смрт.

Човек се у поменутим приликама служи заштитном одећом, боцама с кисеоником, херметички затвореним кабинама и мноштвом других помоћних средстава. Међутим, научници се питају шта штити кондора или неку другу врсту птица које се често виђају изнад снежних планинских врхова, на висинама од 7.000 до 8.000 метара. Експерименти су показали да код многих ситнијих животиња не долази до појаве мехурића азота у крви ни на 13.000 метара висине, а код људи су утврђени много раније.

Птице се својом грађом тела разликују од људи, а и од свих осталих животиња. Њихова су плућа проткана многобројним ваздушним капиларима који су у непосредној вези с крвним судовима, због чега су довод кисеоника и његово предавање крви веома непосредни. Сем тога, код птица се плућне бронхије не завршавају слепо у плућима, већ изван њих образују простране ваздушне кесе, чији наставци код летачица залазе дубоко у шупље, пнеуматичне кости. Цео тај систем заједно с плућима омогућује беспрекорну циркулацију ваздуха и уз то помаже летењу, лакшој регулацији и изједначавању притиска организма с притиском околине. Птице дишу изузетно лако и много споријим ритмом него људи. Кондор, на пример, прави свега шест удисаја у минуту, а пеликан још мање.

Зашто људи с оболелим синусима осећају на великим висинама главобољу?

Логична је претпоставка да све повезане шупљине у птичјем телу, почев од плућних кеса па до пнеуматичних костију, имају важну улогу при изједначавању притиска у организму с атмосферским притиском на висинама, у разређеном ваздуху. Упоредимо ли два човека која лете авионом, од којих један има оболеле синусе, онда ће, при пењању или спуштању, онај с оболелим синусима патити од велике главобоље. Разлог је у томе што код здраве особе ваздух улази несметано кроз нос у отворена синусна ушћа. Због тога је притисак ваздуха у шупљинама синусних костију приближан спољњем атмосферском притиску, што није случај код оболеле особе.

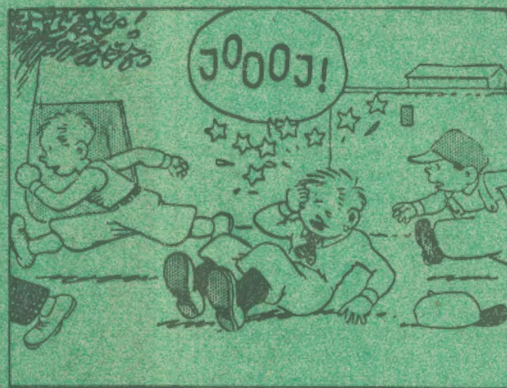
Код птица, нарочито код добрих летачица, повезани систем ваздушних капилара, ваздушних кеса и пнеуматичних костију може тренутно да се испуни спољашњим ваздухом и донекле ублажи разлику која је тренутно настала између неједнаког атмосферског притиска и притиска који влада у самом организму.

Не треба губити из вида да се постепеним прилагођавањем и људи могу, донекле, привићи животу на извесним висинама — 5.000 или 6.000 метара изнад нивоа морске површине — без употребе заштитних средстава. Међутим они никада неће моћи незаштићени као птице полетети у ваздушна пространства. Поготову неће моћи да нагло регулишу разлику свог и атмосферског притиска, а да им, на пример, на висини од 8.000 до 10.000 метара не попуцају крвни судови. Ма колико одмакли у својим научно-техничким сазнањима у области летења, људи ће још имати да много уче из задивљујуће конструкције једног на изглед крхког организма.

ПЕЦИНО ПИСМЕНО ОПРАВДАЊЕ

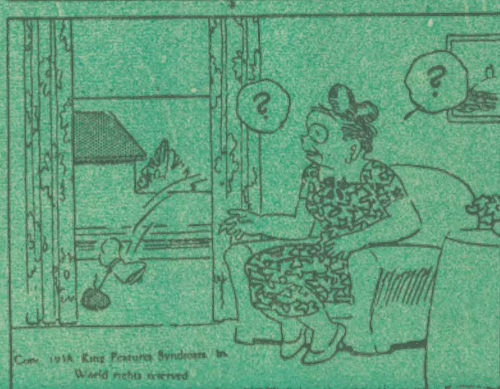

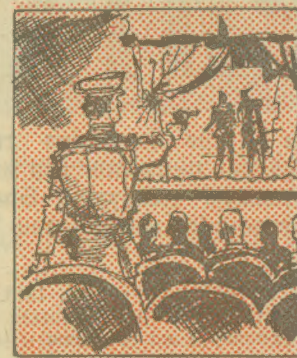

Кроз ВЕКОВЕ

ИДЕАЛНИ ГЛУМЦИ

Познати амерички глумац Вилијам Бут играо је 1909. године у Чикагу улогу Јага у Шекспировом „Отелу“. Док је Јаго шапутао Отелу речи које су изазвале љубомору и наговарао га да убије Дездемону из партера је одјекнуо пуцањ и Вилијам Бут је пао мртав на позорници.

Када се узбуђење стишало, дознало се да се један амерички официр толико занео глумом да је из беса пуцао на Јага. Када је официр чуо да је глумац мртав, извршио је одмах самоубиство.

Глумац и његов убица сахрањени су у заједничком гробу на који је постављен споменик с натписом: „Идеалном глумцу и идеалном гледаоцу“.

Велики француски глумац Коклен испричао је једном овај истинити догађај.

Комичар једне путујуће трупе изазивао је на вашарима силан занос маса тиме што је одлично имитирао скичање прасета. Своју тачку обично је морао да неколико пута понови.

Једном, из публике се јавио један сељак који је тврдио да ће скичати боље од комичара. Он је држао под капутом живо прасе и вукао га за реп, тако да се вашариште орило од цике. Публика није приметила сељакову мајсторију, па га је извиждала вичући да не имитира добро скичање.

Прасе је сигурно добро и природно скичало, али то скичање није било довољно „уметнички изведено“ — завршио је Коклен своју причу.

ОДИНОВИ КОЊИ

Стари Германи чували су беле коње, као Индуси беле слонове. Те беле коње они су приносили на жртву богу Одину. У нарочито свечаним приликама они су те коње и јели. И касније, када су примили хришћанство, Скандинавци су тајно приносили Одину на жртву беле коње. Ти коњи називани су Одинови бели коњи.

Некада је коришћење коњског меса у исхрани било веома распрострањено нарочито међу народима у хладнијим крајевима. Овај обичај нарочито се дуго задржао код Данаца.

ЈЕДНО ИЗУМРЛО ПЛЕМЕ

У БРИТАНСКОМ музеју, као и у музејима Монтевидеа и Берлина, чувају се дугачке глинене цевчице украшене оригиналним орнаментима, цртежима који представљају људе и животиње. У музејима, па чак и у неким приватним збиркама, могу се наћи древни из резбарени лонци са шарама које су истоветне са онима на глиненим цевчицама...

И то је све. Све што је остало од моћног племена које су Шпанци почели да покоравају у 16. веку, али га никад нису покорили: које су мисионари четири стотине година покушавали да преобрате у хришћанство, али у томе нису успели. То племе поделило је судбину оних племена и народа који су потпуно уништени.

Последњи припадник племена Пајагуа, Марија Доминика Миранда (нико не зна како јој је било право име) умрла је у сиромашном предграђу парагвајског главног града Асунсиона 1942. године.

Пајагуа је било једно од најпознатијих и најјачих племена Јужне Америке. Припадници овог племена су својом спољашношћу веома подсећали на Патагонце: мушкарци су били високи и по два метра.

Пајагуа-Индијанци били су „људи воде“ јер су на реци проводили већи део живота; река их је хранила, она их је бранила. Далеко унаоколо није било племена које се могло такмичити са Пајагуа-племеном у вештини управљања чамцима. Њихови чамци — арганааки — били су издубени из целог стабла дрвета тимбо и обично је у сваки чамац могло да стане по педесет ратника. Али познати су случајеви када је у једном арганаакију пловило и три стотине Индијанаца. У случају потребе ратници су могли да напусте чамац на било ком месту реке, јер су пливали као рибе.

Када су у 16. веку у Парагвај, домовину Пајагуа — Индијанаца, продрли први Шпанци, домороци су их дочекали уздржано, али не и непријатељски. Шпанци су брзо схватили да са овим племеном неће лако изићи на крај. Индијанци су желели само једно: да их оставе на миру јер нису никако хтели да постану слуге белих људи који су у рукама носили смртоносни гром. Шпанци су већ стекли извесно искуство с непокорним племенима, па су још тада говорили да један Пајагуа-Индијанац вреди колико двадесет перуанских Индијанаца.

Рат је био неизбежан и убрзо је избио.

Шпанци су склопили савез с племеном Гуарани, давнашњим непријатељем Пајагуа, а да би тај савез што више учврстили женили су се Гуарани-девојкама. Те женидбе нису ничим обавезивале шпанске конквистадоре: они су без гриже савести остављали своје жене када би дошло време да напусте парагвајске гарнизоне.

Пајагуа-Индијанци брзо су схватили да се Шпанци неће смирити док не освоје сву земљу и све воде њихове домовине. Положај храброг али пред колонизаторима немоћног племена био је безнадежан. Али то није утицало на њихову решеност да се боре до краја. И они су се борили очајнички и дуго, борили су се буквално до последњег Пајагуа. Конквистадори су назвали Пајагуа-Индијанце „речним пиратима“. Тако их називају и данас у књигама којима се бране колонијална освајања: речни пирати, зли, без милости, лукави, тврдоглави...

Да ли су они заиста били такви?

Пајагуа-Индијанци имали су свој строго утврђен кодекс части. Гост племена сматрао се неприкосновеним. Ти људи отвореног и смелог духа сматрали су да се тих истих принципа придржавају и њихови непријатељи.

Једном је у шпански гарнизон дошла мирна делегација Пајагуа; данас се не зна с каквим циљем. Изасланике су лепо дочекали, повели у тврђаву и... стрпали у тамницу. Шпански гувернер Алвар де Васа веровао је у застрашујућу моћ терора: одлучено је да заплаши Индијанце једном за свагда. Изасланици су били повешани.

Један од њих пред саму смрт домогао се ножа, зарио га себи у груди и умро с речима:

— Нека ови зидови буду обливени нашом крвљу да би сви знали да хришћани убијају оне који им долазе носећи мир.

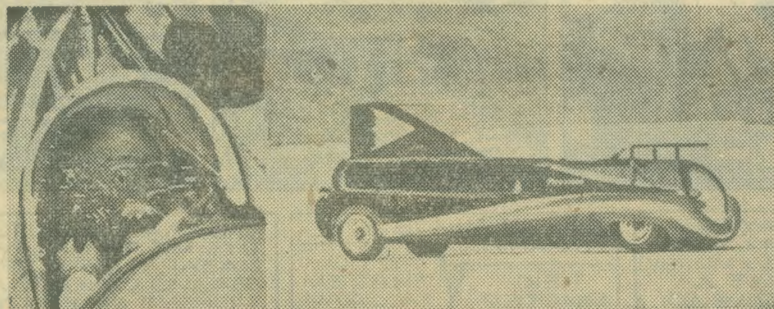
Он није био последњи чија је крв попрскала зидове шпанских тамница. Пајагуа-Индијанци наставили су борбу са освајачима мада их је после сваког сукоба са Шпанцима било све мање. Када је 1844. године дошао у Парагвај француски истраживач Алфред Демерси, записао је да је од некад великог племена остало мање од две стотине особа. Племе је било практично уништено, мада се процес изумирања последњих од Пајагуа растегао још готово сто година, до дана смрти Марије Доминике Миранда.

»ЗЕЛЕНО ЧУДОВИШТЕ« СЕ НА ЗЕМЉИ ПРИБЛИЖАВА ЗВУЧНОМ ЗИДУ

Просечну брзину од 766 километара на час са полазном брзином која је прешла 787 километара на час постигао је нови реактивни болид, којим је управљао сам конструктор Арт Арфонс, механичар и сваштар из места Аркон у америчкој држави Охајо, и тако премашио светски рекорд у брзој вожњи на земљи.

Опит се изводио на уобичајеном терену за ову врсту такмичења, сланим теренима Бонвила у америчкој држави Утах.

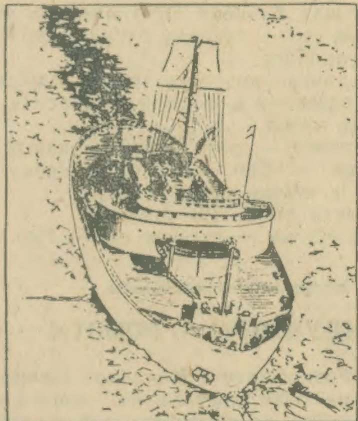
Ово необично возило саставио је сам Арфонс, а поједине делове је купио на отпаду и разним магацинима који продају вишкове и дуготрајним радом саставио овај болид, који је иако „скрпљен“ прешао у брзини и чувену Кемпбелову „Плаву птицу“ — скупоцену машину која вреди око три милиона долара.

Операција ледоломац

Канал Солт Сте Мери, који дели САД од Канаде, а спаја Горње језеро са језером Хјурон, има више од два пута већи промет него Панамски канал, упркос чињеници да лед затвара канал за саобраћај просечно четири месеца годишње. Управа над каналом је заједничка, америчко-канадска. Сваког пролећа амерички ледоломац „Мекиноу“ пробија „стазе“ за бродове. На тај се начин сезона пловидбе продужује за неколико недеља, а то је од велике важности јер многи бродови чекају са товарима жита, гвоздене руде и другог.

Зима се не предаје лако. Први конвоји врло споро напредују. Често се лед иза конвоја поново стегне и затвара пролазе пре него што наиђе следећи конвој. Тада се „битка“ обнавља и колико ће трајати, зависи од временских прилика. Први брод жељно се очекује и сматра се весником пролећа. Капетана са посадом свечано дочекују са поклонима и понудама.

„Операција ледоломац“ има свој почетак у командној соби обалне страже. Непрекидно се овде прикупљају подаци о стању леда добијени са ледоломца „Мекиноу“ који својом снагом од 10.000 коња пробија пут. Брод непрестано путује а податке о стању леда прикупља команда брода уз помоћ свог хеликоптера који се спушта на палубу. Конвоје формирају руководиоци службе који најјаче бродове стављају на чело конвоја.

КАКО ЛИ ЋЕ ТО ИЗГЛЕДАТИ

Један чувени амерички филмски продуцент је пре извесног времена поручио од једног јужноафричког ловца на дивље звери 6000 дивљих животиња а од тога 10 слонова, 75 жирафа, 50 носорога и неколико хиљада мајмуна. Ова необична пошиљка намењена је једној филмској суперпродукцији.

БИРОКРАТИЈА

Колико се разни административни извештаји праве без много размишљања најбоље може да покаже и овај извод из једног реферата неке француске општине:

1. Градска већница биће поново саграђена од материјала добијеног од рушења старе већнице.
2. Стара већница биће коришћена све док нова зграда не буде довршена.

„ЖИВА“ ЛУТКА

Недавно су стручњаци једне њујоршке компаније направили лутку-манекена која треба да послужи за обучавање људи који се баве оживљавањем дављеника техником уста у уста. Лутка-манекен је начињена од пластичне масе, али тако вешто да се има утисак да су јој „кожа и мишићи“ заиста прави.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

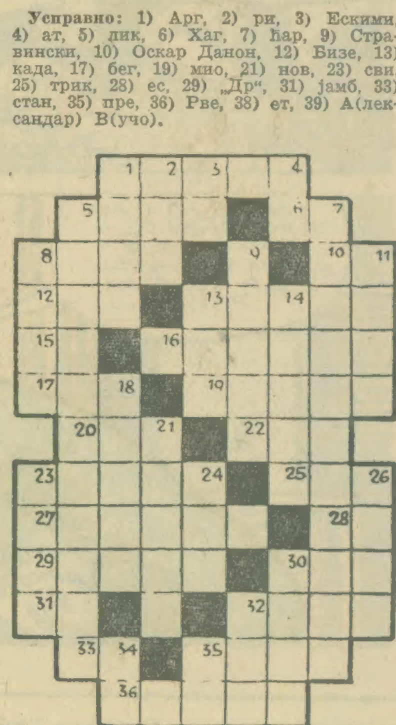
Водоравно: 1) историјско-романтични еп Ивана Гундулића, 5) некадашње индијско племе и држава у Јужној Америци, 6) река у Сибиру, 8) планински венац у Јужној Америци, 10) скраћеница за рачун, 12) главни град Башкирске ССР, 13) одсудни тренутак, 15) гувернер Свете Јелене у доба Наполеона, 16) француски књижевник („Базелска звона“), 17) престоница старе Арголиде, 19) наш познати стонотенисер, 20) пристаниште на Тиси у Бачкој, 22) личност из индијског епа „Махабхарата“, 23) врста топлог напитка, 25) вредносни папир, 27) со сирћетне киселине, 28) показна заменица, 29) птица грабљивица из породице соколова, 30) река у СССР, 31) узвик, 32) лука на Јадрану, 33) врста першуна, 35) фискултурна манифестација, 36) хемијски елемент.

Усправно: 1) прилог за време, 2) зимски спорт, 3) хемијски знак за мазуријум, 4) страна скраћеница за број, 5) обавештење, 7) непромишљено делање, 8) предворје, 9) врста боје, 11) роман Емила Золе, 13) острво у Јадранском мору, 14) плесач, 18) наша планина, 21) пропагандни листић, 23) словеначки кнез из VII века, 24) двоје, 26) немачки филозоф (Имануел), 30) шумско дрво, 32) земљиште, 34) предлог, 35) иницијали нашег књижевника („Ивкова слава“).

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) ареал, 6) Христић, 8) саг, 9) као, 11) тг, 12) бик, 14) рс, 15) лимар, 16) аб, 18) зид, 19) ма, 20) вене, 22) Асир, 24) Иго, 26) вод, 27) Вирди, 30) С(оја) Ј(овановић), 32) сир, 33) сн, 34) кап, 36) ето, 37) Имре, 39) аван, 40) Бетовен.

Усправно: 1) Арг, 2) ри, 3) Ескими, 4) ат, 5) дик, 6) Хаг, 7) ћар, 9) Стравински, 10) Оскар Данон, 12) Бизе, 13) када, 17) бег, 19) мио, 21) нов, 23) сви, 25) трик, 28) ес, 29) „Др“, 31) јамб, 33) стан, 35) пре, 36) Рве, 38) ет, 39) А(лександар) В(учо).

...М. Кловис Арман из Гријона у Француској има свињу — феномена по имену „Бајар“ која је дугачка 2,46 м, а тешка је 446 килограма.

...У Швајцарским Јурима, неки Л. Рој, по занимању општински писар, недавно се пензионисао у 82. години. За писање је употребљавао увек једно исто — гушчије перо.

...У Хамбургу је недавно отворена сала за тенис начињена од пластичне материје. Преко целе зиме у сали ће владати летња температура.

...у башти М. Х. Џемса, у Дорчестеру у Енглеској расте детелина само са четири листа.

...један рибар из Портичиа на Корзици нашао је у својој мрежи морског пса. Да би му се „осветила“ животиња је појела све рибе које су пре ње ушле у мрежу?

...недавно су направљене патике са малом лампом која се аутоматски пали чим се обују у мраку.

...Париз има 30.000 сликара и 1789 сликарских атељеа.

МИКИ

by WALT DISNEY

МИЋО, ЗАХТЕВАМ ДА РАСПРЕМИШ ОВАЈ КРШ...
...ПРЕ НЕГО ШТО НЕ-КО... ООПС.-
...СТРА-ДА!
МИЋО, ТОЛИКО СИ НАКУПИО ТЕ СТАРУДИ-ЈЕ... ПУФ...
...ДА ЈЕДВА МОГУ ДА УЂЕМ У ТВОЈУ СОБУ!
МОРАЋЕШ ОВО ДА РАСКРЧИШ!
У РЕДУ, УЈКА МИКИ!
ОДНЕЋУ СВЕ ПРЕКОПУ-ТА... КИЋИ!
КАСНИЈЕ
А САД ДА ИЗВРШИМ ИНСПЕК-ЦИЈУ МИЋИНЕ СОБЕ!
МИЋО! НЕ МОГУ НИ ДА ОДШКРИНЕМ ВРАТА!
КИЋА И ЈА СМО РАЗМЕНИЛИ СТАРЕ ИГРАЧКЕ!

ХУМОРЕСКА

ПРОПИСИ

написао: Уц Емерих

Човек приђе поштанском шалтеру за издавање пакета.

— Добар дан.

Службеник погледа кроз отвор.

— Добар дан — одговори он.

— Да ли је већ стигао мој пакет?

Службеник размисли тренутак.

— За Видермана?

— Да, рече човек.

Службеник донесе пакет.

— Изволите молим.

— Најлепша хвала — рече човек и хтеде да узме пакет.

Службеник беше бржи и повуче пакет.

— Чекајте, рече. Нисте се легитимисали.

— Али ја често долазим по пакете, примети човек. Па малочас сте ме одмах препознали.

Службеник подиже рамена.

— Пропис, драги мој — промрмљао је.

Човек стаде да тражи по свим џеповима. Личну карту није нашао.

— Станујем три километра одавде — јадиковао је. Можда би ипак било могућно да...

— Жао ми је — одврати службеник. Придржавам се прописа.

Човек је поново почео да тражи. Одједном лице му се разведри и обешењачки осмех затитра му око усана.

— Па наравно — рече и извуче нешто из своје лиснице. — Ево, имам своју слику. — Кроз отвор је пружи службенику.

Овај погледа слику. Па човека.

— Да, то сте ви — сагласи се. — Ево вам ваш пакет.

КОНДУКТЕРИ — РОБОТИ

У граду Франкфурту у Немачкој ускоро ће на трамвајима бити постављени кондуктери роботи, способни да разликују већ употребљене трамвајске карте. Подвалу апарат објављује мумлањем.

ПОСУЂЕ ОД ШЕЋЕРА

У париској улици Аркад постоји једна несвакидашња лабораторија, својина старе Парижанке гђе Лапијер. Од дувача стакла Вениниja, са острва Мурана, прекопута Венеције, научила је овај занат. Само она не дува стакло, него — шећер. И права је уметница. Дувањем она од шећера ствара најдивније стоно посуђе, тањире, чиније и друго. Ови предмети се не топе и могу да се одрже годинама.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд Македонска 31 Жиро рачун број 101-112-1 82 Поштански фах 124. Претплата за нашу земљу: годишња 1.800; полугодишња 900; за иностранство: годишња 2.600, полугодишња 1.300 дин Рукописи се не враћају.